

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכינות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
ככתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

חקת

זהר המבאָר
הפֿתַר וְהַפְּבוֹד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מכון אור לישראל
ירושלים - נהריה

מחיים את תורת הקדמונים:

לראשונה ביאור מופלא על ספרו של
הקדמון רבי מאיר עראמה זיע"א
בנו של בעל "עקרת יצחק" זיע"א

שקיעה

לצורך

זריחה

"מאיר הנהלורת" המבואר
תרגום
עמנואל

צוהר לספרו המהולל
של גדולי הקדמונים

ביאור נרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות |
פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא |
כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

תור הוחב של יהודי ספרד שקע בקדרות עם גירושם, וכנביאת חוזה שרטט ההבם הקדמון רבי מאיר עראמה זיע"א בביאורו השלם על ספר תהילים נחמה חדשה: כל השקיעות הם לצורך זריחות חדשות טולות יותר. עננו הרואות שבעקבות הגירוש התפורו צדיקי ספרד לכל הארצות ובכך האירו פני כל העולם. כבריה התיכון שור רבינו בתהילות יוד המלך הארה חדשה ללבבות הנשברים באוקיי גלויות עמנו: השקיעה כדלי-גלות היא כדי להוריה ישועה נרולה יותר. "גלות" כדי ש"לי הושע".

ארה"ב: (718) 437-0054
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

חוקת

כְּשֶׁמִחְשָׁב אֵיזָה מִחֲשָׁבָה יִהְיֶה מֵה שִׁיְהִיָּה, הוּא מְחֻשָּׁב
אוֹתוֹת, וְכִבְרִי דְעַתְּ שָׂאֵם בְּאֵה זָרָה, בְּלִמּוּדוֹ אוֹ בְתַפְלָתוֹ
הִיא אֵינָה מְקוֹרִית, כִּי יֵשׁ עֵת לְכָל חֶפֶץ, וְכִמוֹ שֶׁפְתוּב
'וּבְהִגִּיעַ תוֹר נַעֲרָה וְנַעֲרָה', הוּא הַנִּיּוֹץ שֶׁנִּתְּנוֹ בְּעַמְקֵי
הַקְּלָפוֹת, הַנִּקְרָא 'נַעֲרָה' שֶׁמְנוּעָרָת מִכָּל טוֹב, וְרוֹצָה
לְהַתְדַבֵּק בְּשִׁרְשָׁהּ, וְהִגִּיעַ עַת וְזָמַן לַעֲלוֹת בְּקִדְשָׁהּ
(בעל שם טוב - בחוקות')

אוצר פניני החסידות

- א **אש ממשואל** | פריד לבבות נגמם מחסרון באמונה שאין אדם נוגע במוכן לחברו
- ב **שום הגנוז לצדיקים** | אין לבטח על הסבה אלא על השם יתברך - מסבב כל הסבות
- ב **פאר ישראל** | התי עם אמונה שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו' מלא בשמחה
- ג **לקוטי הלבות** | כפי ההתחזקות באמונה בענין הפרנסה ושאין אדם נוגע במוכן לחברו זוכים לתורה
- ג **רזא דעונבא** | למוד נפלא מדגי הים שלכל אחד יש מה שמוכן לו
- ד **שומר אמונים** | בעת נסיון יתחזק באמונה ויתפלל שאף מתחרו יצליח
- ד **אילנא דחיי** | מתנה מאת ה' היא להיות סמוך וטובח עליו
- ד **אור החיים** | אדם מישאל מלא קדשה מתוקה וערבה ולכן משתוקקים כחות הטמאה לדבק בו
- ה **קדשת היהודי** | רמז נפלא על הבאים להתפלל ומגדל היראה אינם יכולים להתפלל
- ה **בת עין** | דקדוק לשון הפסוק
- ו **תורי זקב** | על ידי שמירת הפה נקרת מהות האדם
- ז **עבודת ישראל** | 'חלל הרב' רמז לחגו הרבו על ירכו לשמירת הקריתו' או בעצם אדם' - אגדה עצמית
- ז **תניא** | באור סמיכות מיתת מרים דוקא לפרה אדמה על פי פנימיות
- ח **חמדת דוד** | על ידי תורה לשמה אפשר לעשות נסים ונפלאות כמו על ידי שמות הקדושים
- ט **תהלה למושה** | באור נפלא אשר באר הרב אלעזר ניסן מסיגעט זע"א בהיותו ילד בחי"ד
- י **תפת האפוד** | על האדם לערוך בכל עת חשבון נפש עם עצמו על מעשיו ולא לנהות אחר הבלי העולם
- י **נעם אלמלך** | עשה לך שרף - צדיקים השורפים בקדשם, ויהיה כל השורף - כל מי שחסר לו דבר מה, וראה אתו' - את הצדיק וחי'
- יא **קדשי יחוקאל** | ענין ארץ ישראל - הכרה אמתית בהשענות אף ורק על הקב"ה
- יא **אמרי נעם** | עם ישראל נענים בתפלתם מידי באמירת השירות והתשפחות שקדם התפלה
- יג **לקוטי שיחות** | שני לשון רש"י מלשון המדרשים
- יד **עבודת ישראל** | לא הקרים בשר הקדש' - שמירה בקדשה
- טו **יו הרקח** | העוסק בזוהי הרבים מן השמים דואגים שלא יהיה לו חסרון בתורתו
- טו **מעגלי צדק** | ע"י עבודת ה' בששתי ימי המעשה זוכה לתוספת נר"ו בשבת
- טז **מעגלי צדק** | ע"י עבודת ימי המעשה כראוי זוכה לתוספות נר"ו בשבת
- טז **שערי תשובה** | יברכה לראש משביר' זהו המקור מאה ברכות ביום, שמתברך

אוצרות גאוני הדורות

- יז **שארית יעקב** | תמימה השטן ואמות העולם רק קששניהם יחדיו מהי התועלת בכפרת פרה אדמה
- יז **לחם אשר** | כשזכרון יום המיתה אינו מועיל להתגבר על היצר הרע שוב אין תרופה למקתו
- יח **אשי ישראל** | הנכנס למקדש בטמאה מתוספת עליו טמאה רבה
- יח **מאזני צדק** | על ידי למוד התורה מכיר האדם בחסרונותיו
- יח **זכרון יצחק** | נקנסה מיתה על משה רבנו בקטאו הראשון לפי ששמע את הצווי מפי הגבורה
- יט **פתח אליהו** | מנין שמיתת נשים צדקניות מכפרת
- כ **חיים מירושלים** | קרא משה רבנו לישראל שוטים לפסטרם מעון מעילה
- כ **צינן במשפט תפדה** | משה משכנע את מלך אדום שאין לו לחשש מפניסתרם לארץ
- כא **ידע אהרן** | השלמת גזרת גלות מצרים על ידי שלשה אפנים
- כב **מלא העמר** | הכטחת ישראל לאדום שלא יעברו בשדותיו מכח הנס של מועט המחזיק את המרבה
- כב **תרחם צינן** | אדום רצה שישאלו ישראל גרים
- כב **שלש יבבות** | הלך אהרן להר ההר כגדיי הקנה פיון שמיתתו כפרה על ישראל
- כג **אמרות טהורות** | השגת התורה על ידי הגנה
- כג **כן איש חי** | עשית כל התר"ג מצות על ידי מחשבה ודבור
- כד **עקדת יצחק** | נקבר אהרן במוסקה כדי שלא יטלוהו בני אדום ויתעללו בו
- כד **שפתי כהן** | קבירת אהרן במערה שנפתחה לו ונסגרה עליו
- כד **תפארת יהונתן** | נקבר אהרן על ידי הקב"ה בעצמו
- כד **משוך חקמה** | קבירת אהרן על ידי משה
- כה **צפנת פענח** | כשנקבר אהרן בראש ההר שהה בנו אלעזר למשה בהר משום אסור טמאה
- כה **תפארת יהונתן** | נקבר אהרן בגבול ארץ אדום להורות שאין לעשו לערער על נטילת כבודתו
- כו **מעשי צדיקים**
- לד **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- זהר **הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת חקת

אין אדם נוגע במוכן לחברו

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

פרוד לכבות נגדם מחסרון באמונה שאין אדם נוגע במוכן לחברו

הנה פרוד לכבות נצמח על פי רב, באשר האדם רואה וחושב את חברו שהוא לשטן עלי דרכו, הן בממונו והן בקנינו והן בכבודו, ויציר במחשבתו שלולא חברו זה הנה יותר גדול במעלה ובעל שפע ביותר.

מה שמוכן לאדם לא יצליחו כל באי עולם לקחת ממנו

אך כל זה לפי השקפה טבעית בעיני בשר יש מקום לדמיון כוזב זה, אבל באמת אין אדם נוגע במוכן לחברו (ימא לח:), וכל מה שהוא לו ולחלקו מן השמים, אפלו יעמדו לשטן לו כל באי עולם לא גרעו ולא ישחיתו אפלו כמלא נימא, לא את קנינו ולא את כבודו, ורבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום (משלי יט כא).

העצה היא להתעלות מהטבע

אך רק הדמיון הכוזב שעולם כמנהגו הטבעי נוהג, הוא הגורם פרוד לכבות ושנאת חנם. ועל פן לסלק פרוד לכבות אין עצה כי אם להתורמם מעולם הטבע, כי אף שהאדם הוא טבעי, מכל מקום ישראל יש להם כח למעלה מן הטבע.

ישראל הם ממצעים בין הטבע ובין למעלה מן הטבע והבחירה בינם להיכן לנטות

ובצדק נויבל לומר שיששראל הם אמצעים

בין הטבע בין למעלה מהטבע, וידוע שכל אמצעי יש בו חלק מזה וחלק מזה, ובאשר הבחירה בינם יש בכחם להיות נוטים לאחד הקצוות, אם רוצים יכולים להתורמם ולהיות בלתי טבעיים, ולהפוך חס ושלום להפוך, להעשות טבעיים וחקריים כיתר בעלי חיים. ועל כן ישראל הם גוי אחד בארץ, הפוך זולתנו שהם ענפין מתפרדין.

המטה - שנבאר בין השמשות - הוא גם כן ממצע בין הטבע ללמעלה מהטבע

והנה המטה של משה הוא שנבאר בין השמשות, ובאר מהר"ל שהוא ממצע בין הטבע בין שלמעלה מן הטבע, על כן הרבה נסים נעשו במטה, שהנסים הם למעלה מהטבע ובנטית המטה הכניס בנפעל הכנה לקבל את הנס שהוא למעלה מהטבע.

'קח' את המטה - 'קחה' מלשון הגבהה

וזה שנאמר למשה קח את המטה (כ ה), על פי מה שהגיד כבוד קדשת אבי אדומור"ר זצלה"ה, שקיחה היא לשון הגבהה, כאמרם ז"ל (סוכה מב.) בלולב מדאגבהיה נפיק ביה, עד כאן תרץ דבריו הצריך לענגנו.

והינו באשר המטה הוא ממצע פנ"ל, יש בכחו של משה להגביהו ולעשותו בלתי טבעי לגמרי, וזה יהיה לפעל דמיוני על ישראל שהם אמצעים פנ"ל, ולהגביהם ולעשותם בלתי טבעיים, ועל ידי זה יצאה לפעל אספתם והתאחדם גם בנפשותם פנ"ל (שנת תרע"ה):

אם גם על ידי הדבור אליו יוציא נוזלים מִסְלַע.

מפני שֶׁעָרָה הַבְּשָׁחוֹן הוּא עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא סִבַּת כָּל הַסְּבוּת, וּבְרָצוֹנוֹ יְכוּל לְשַׁנּוֹת הַסְּבִיחָה לְהַקְלֵל מִמֶּה שֶׁהִיא, כְּעִנְיָן כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה מְעִבְרִין מִמֶּנּוּ עַל מַלְכוּת וְעַל דְּרָף אֲרָץ (אבות פ"ג מ"ה).

וּתְחִלַּת אֲרַבְעִים שָׁנָה לֹא הָיָה יְכֻלֵּת לְנִשְׂאוֹת אוֹתָם לְאִמּוֹנָה וּבִשְׁחֹן פְּנֵה, כְּמֵאמְרָם ו'ל (ע"ז ה): אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה כו':

פֶּאֶר יִשְׂרָאֵל

רבי ישראל שלום יוסף מבוהוש זיע"א
החי עם אמונה שאין אדם נוגע כמה שמוכן
לחברו' מלא בשמחה

רואים אֲנַחְנוּ אֶת הַרְדִּיפִים אַחַר מְזוֹנוֹתֵיהֶם, שֶׁמֶרֶב טְרַדְתָּם נִשְׁפַּח מֵהֶם כִּי ה' הוּא הַנּוֹתֵן כֶּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל, וְאִם מְצַלִּיחִים סוֹבְרִים כִּי כֶּחֶם וְעֵצִים יָדָם הוּא אֲשֶׁר עָשָׂה לָהֶם אֶת הַחֵיל הַזֶּה, וְאִם אֵינָם מְצַלִּיחִים אֲזִי עֵצֶב בְּלִבָּם שֶׁאִין לָהֶם דִּי צְרָכָם כְּמוֹ שְׁדוֹרְשִׁים.

וְהֵנִי תָּרִי בְּדוּחִי (תענית כ). הִנֵּה תָּמִיד שְׂמֵחָה בְּלִבָּם מֵרֵב בְּשָׂחוֹנָם וְאִמּוֹנָתָם בַּה', שֶׁבְּלִתי רָצוֹן וְהַשְׁגָּחַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ אֵין נַעֲשֶׂה שׁוֹם דְּבָר, וְכָל מַה דְּעֵבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עֵבִיד.

לְזֹאת כִּאֲשֶׁר רָאוּ בְּשׁוּק מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּעֶצְבוֹת, הִכִּינוּ כִּי מַחֲסֵר בְּשָׁחוֹן וְאִמּוֹנָה בַּה' הוּא, אֲשֶׁר לֹא נַעֲשֶׂה כְּרָצוֹנוֹ, אֲזִי הַשְׁתַּדְּלוּ וְהַסְבִּירוּהוּ וְהִבְיִירוּהוּ כִּי הַכֹּל נִגְזָר מִלְּמַעְלָה, וְאֵין לְהַצְטַעַר עַל הַכְּלִי וְתַעֲנוּגֵי עוֹלָם הַזֶּה, כִּי אֵינָם כְּדָאִים לָזֶה, וְהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחַת הַבּוֹרָא, וְהִכְנִיסוּ בְּלִבּוֹ אִמּוֹנָה וּבְשָׁחוֹן, עֲרִי נִתֵּן שְׂמֵחָה בְּלִבּוֹ בְּחֻזִּיק אִמּוֹנָה כִּי הַכֹּל מֵה' הוּא.

אוֹר הַגְּנוּז לְצַדִּיקִים

רבי אהרן מאפסא זיע"א

אין לבטח על הסבה אלא על השם יתברך -
מסבב כל הסבות

רואי לְאָדָם שֶׁלֹא לְבַטַח עַל הַסְּבִיחָה שֶׁמִתְפָּרְנֵס מִמֶּנָּה, כִּי אִם בְּשָׁחוֹנוֹ הִיָּה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא סִבַּת הַסְּבוּת.

דבר זה הוא עצה כנגד המחשבות זרות הבאות בתפלה | אין ללמד לקב"ה באיזה סבה יפרנסנו

והוא תְּקוּן לְמַחְשְׁבוֹת זָרוֹת בְּשַׁעַת עֶסֶק תּוֹרָה וּתְפִלָּה, שֶׁהַמַּחְשְׁבוֹת זָרוֹת כִּשְׁהוּא בְּעִנְיָן מִשָּׂא וּמִתָּן, אִם אַעֲשֶׂה כֶּךָ אֲרוּיָת כֶּךָ כו', נִמְצָא הוּא מְלַמֵּד לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִבַּת אֵיךְ יִפְרָנֵס אוֹתוֹ, וְהִרִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא סִבַּת כָּל הַסְּבוּת, וְאֵין צְרִיף לְלַמֵּד בְּאִיזָה סִבֵּה יִפְרָנֵסוּ, כִּי הוּא יְכוּל לְהַמְצִיא סִבֵּה מִיְחֻדָּת מִבְּלִי סִבֵּה שְׁלוֹ.

ככל שבחור האדם סבה קלה לפרנסתו מורה שבטחונו בקב"ה חזק ביותר

והנה הַבּוֹטַח בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאִמַּת וְאִמּוֹנָה, רָאוּי לוֹ לְבַחֵר לְעֲצָמוֹ סִבֵּה קְלָה לְפָרְנֵסוֹ שְׁלוֹ, שֶׁכָּל שֶׁהַסְּבִיחָה קְלָה יוֹתֵר נִמְצָא שֶׁהַבְּשָׁחוֹן בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא יוֹתֵר אִמְתִּי וְחֻזְקוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָנוּ בּוֹטְחִים בְּהַסְּבִיחָה וְשִׁיתְמִיד בַּה', כִּי אִם בְּשָׁחוֹנוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁיּוּכָל לְפָרְנֵסוֹ מִבְּלִי סִבֵּה הַחַיָּה הַכְּבֵדָה כִּי אִם בְּסִבֵּה קְלָה מְזוּ.

מטעם זה נצטנה משה 'לדבר' אל הסלע ולא 'להכות'

וזהו שְׂעִנָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְדַבְרָתָם אֶל הַסְּלַע (כ ט), פְּרוּשׁ אֵף עַל גִּבְ דִּהַדְּבּוּר הוּא סִבֵּה קְלָה יוֹתֵר מִהַהֲכָאָה בְּצוּר, אֲפִלוּ הִכִּי וְנָתַן מִימִיו, וְזֶה הַדְּבָר הִנֵּה מְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעִנְיֵי יִשְׂרָאֵל לְהִרְאוֹתָם שֶׁאֵין הַבְּשָׁחוֹן עַל הַסְּבִיחָה הַרְגִּילָה הַקְדוּמָה דוֹקָא כְּמוֹ שֶׁהִיא הַמְּנַהֵג קִנְיָן לְהַכּוֹת הַצּוּר (ראה שמות יז ו), כִּי

הפרנסה, ומחזק לבו בבטחון חזק בה' יתברך, שה' יתברך לא יעזבנו ולא יוכלו המונעים לקפח פרנסתו, כמו שאמרו רז"ל (יומא לח.) אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו בשמך יקראוך וכו', כמו כן הוא זוכה לעמל תורה, פי אי אפשר לזכות לתורה כי אם על ידי שבירת מניעת המונעים, שעקרום בענין הפרנסה כנ"ל (הכשר כלים הלכה ד):

רזא דעובדא

רבי מאיר מקרעטשניף זיע"א

למוד נפלא מדני הים שלכל אחד יש מה שמוכן לו

אמר הרב הקדוש מורנו הרב מאיר מקרעטשניף זצלה"ה, שאין האדם צריך לרדף אחר מחיתו, כי מה שמוכן לו מהשמים יבוא אליו ממילא, כי אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו.

והמתיק דבריו במשל, פי ידוע אשר דגים גדולים שביים, בולעים דגים קטנים, וכדמוכא בחז"ל, ולפי השכל הוא על ידי שתמיד שטים הדגים עם זרם נחשול הים, וכלם רודפים לכוון אחד, וממילא דגים הקטנים שאין פתם עמקה, מתנהלים לאטם, ועל ידי זה נבלעים בפי הדגים הגדולים שממחרים לרוין.

אכל קשה, דאם כן היה ראוי שימצא דג הקטן בכטן הגדול ראשו לצד ראשו וינבו לצד זנבו, לפי הליכתם לכוון אחד פלם, ובאמת אינו כן, כי תמיד איפכא ראשו של קטן לצד זנבו של גדול.

מוכח מזה שהדגים שאחריהם רודף הגדול, בורחים מהם תמיד, ורק הדגים שמוכנים ומזמנים מן השמים לאכילת הדגים הגדולים,

וכמו כן באשר ראו שנים אנשים נצים ומריבים בשוקא, הינו במקום המסתור והרדיפה אחרי עניני עולם הזה, הבינו גם כן כי מחלקתם בא להם על ידי שמשקעים בהבלי עולם הזה, שלא השיגו כרצונם, וגם קנאת איש מרעהו, וכלשון הפסוק וראיתי אני את כל עמל ואת כל כשרון המעשה כי היא קנאת איש מרעהו (קהלת ד ד).

אזי טרחו ועמלו להבינם כי אין זה תכלית איש הישראלי, רק צריך לבטח תמיד בה' באמונה, לבלי לרדף אחר מותרות, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו כדאיתא בגמרא (יומא לח:), עדי נעשה שלום ביניהם.

ועל ידי זה זכו בני תרי בדותי לעולם הבא, כי המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ובפרט המדרוך את הרבים לדרך הטוב והישר, זכות הרבים תלוי בו, ה' יעזרנו להיות מהמאמינים ובוטחים בה' באמת, והבוטח בה' חסד יסוכבנהו (שמיני ערות):

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

כפי ההתחזקות באמונה בענין הפרנסה ושאיין אדם נוגע במוכן לחברו זוכים לתורה

כל עמל האדם לפיהו (קהלת ו ז). שעקר עמל האדם שהם המניעים שמונעין אותו מעבודתו מלהתקרב לאנשי האמת, שזהו העקר, הכל הוא בשביל 'פיהו', דהינו הפרנסה וכנ"ל. 'פי אדם לעמל יולד' (איוב ה ז), ואמרו רז"ל (סנהדרין עט:), עמל זהו איני יודע מה הוא, אם עמל הפרנסה, אם עמל תורה וכו', הוי אומר זה עמל תורה.

כי כפי מה שמשבר ומבטל מעצמו עמל הפרנסה, שהם המניעות הבאים על ידי

יִדְבְּרוּ כְּלוּם, רק ישימו בלבם בטחון חזק על ה', וְנָאוּ פְּלֹאוֹת גְּדוּלוֹת בְּעֹזֶרֶת ה', וּכְתִיב (מלאכי ג ו) 'כִּי אֲנִי ה' לֹא שִׁנִּיתִי' בְּכָל עֶדֶן וּבְכָל זְמַן.

וְכֵן זֶה הַפֶּלֶל בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם, שְׁלֹא לִירֵא מִשׁוּם הַקְּפָחוֹת, הֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת וְהֵן בְּדָבָר הַשִּׁיף לְרוּחַנִּיּוֹת לְקַרְשָׁה וּמִצּוֹת וְהַרְבֵּצַת הַתּוֹרָה וְכַדוּמָה, כִּי 'אֵין אֲדָם נוֹגֵעַ בָּמָה שְׂמוּכָן לְחִבְרוּ כְּלוּם', רק הַקְּטָנוֹת אֲמוּנָה שָׁבוּ גוֹרָמִים לוֹ אֱלוֹ הַמַּחְשָׁבוֹת וְדַאֲגוֹת (מאמר הכטחון והתחזקות):

אֵילָנָא דְחַיִּי

רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע א

מתנה מאת ה' היא להיות סמוך ובטוח עליו

וּמַמְדָּבָר מַתְנֵה (כא יח). **וּמַמְדָּבָר**, פְּרוּשׁ מִי שְׁעוֹשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ הַפֶּקֶר כַּמְדָּבָר, וְהוּא מְשַׁלֵּיף מְעַלְיוֹ כֹּל עֲנִיֵי הַטְּרָדוֹת הַשְּׂכִיכִים לַגּוּף, וְעוֹסֵק תְּמִיד בְּתוֹרָה וְעִבּוּדָה, וְאֵינוֹ מְשַׁגֵּיחַ עַל שׁוּם דָּבָר הַמוֹנֵעַ אוֹתוֹ מֵעִבּוּדַת הַקֹּדֶשׁ – כִּי בְטוּחַ הוּא בְּחִסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ שֶׁיִּזְמִין לוֹ כֹּל הַצְּטָרְכוֹתוֹ, מִי שְׂזוּכָה לְבַחֲיָנָה זֶה הוּא מַתְנֵה מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ שֶׁנִּתֵּן לוֹ דַּעַת וְתְבוּנָה עַל זֶה:

בָּאִים כְּנִגְדָם לְפִיָּהֶם, וְאֵינוֹ דֶּרֶךְ אַגַּב וְרַק בְּהַשְׁגָּחָה עֲלֵיוֹנָה (שער האותיות השגחה פרטית ד):

שׁוֹמֵר אֲמוּנָה

רבי אהרן ראטה זי"ע א

בעת נסיון יתחזק באמונה ויתפלל שאף מתחרהו יצליח

לְפַעֲמִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְנַסּוֹת הָאָדָם, אוֹ מִסַּבַּת הַקְּטָרוּגִים שְׁעַלְיוֹ, הֵן מַגְלָגוּל זֶה וְהֵן מַגְלָגוּל הַקְּדוּם, מִתְּלַבֵּשׁ זֶה הַקְּטָרוּג בְּזֶה הָאִישׁ הַמְּקַפֵּחַ פְּרַנְסָתוֹ, כַּמְאָמַר בְּרַ"ל (סנהדרין ת) מַגְלָגְלִים חוֹבָה עַל יְדֵי תִּיב.

וְאִם הָאָדָם חֲזַק בְּטַחוּנוֹ בְּאַלְקִיו, אִזּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַאֶה לוֹ פְּלֹאוֹת, וּשְׁנִיָּהֶם נוֹשְׁעִים בְּפְרַנְסָה, אוֹ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְפִיל שׁוֹנְאוֹ לְפָנָיו, אֲבָל עַל זֶה אָסוּר לְבַקֵּשׁ, רַק שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר לְשְׁנִיָּהֶם, כִּי זֶה גַם כֵּן מְפַלֵּל בְּטַחוּן, שְׁלֹא יִרְצֶה לְרֹאוֹת צַעַר בְּחִבְרוֹ.

וְהִיוּ מַעֲשִׂוֹת כְּאֵלוֹ, בְּהַרְבֵּה אֲנָשִׁים שְׁצִוּוּ לָהֶם הַצְּדִיקִים לַעֲמֹד בְּנַסְיוֹן בַּתְּקָף, נִגְדַּת הַמְּקַפָּחִים אוֹתָם פְּרַנְסָתָם, וְלֹא יִתְקוּטְטוּ וְלֹא

פְּרִשְׁתַּת חֻקַּת

לְהִיּוֹתָם חֲטִיבָה שֶׁל קַרְשָׁה עֲלֵיוֹנָה בְּחַיִּיָּהֶם גַּם בְּמַתָּם בְּחַיִּיָּהֶם וְכוּ'.

משל נפלא על החלוק בין גוף אדם מישראל לגוף אדם מהאמות

וּכְכֹר הַמְשַׁלְתִּי בְּמִקּוּם אַחַר עֲנִין זֶה, לְשַׁנִּי כְּלָיִם שֶׁהִיוּ אֲצֵל בְּעַל הַבַּיִת, אַחַת מְלֵאָה דְּבַשׁ וְאַחַת מְלֵאָה זָבֵל, וּפְנֵה אוֹתָם וְהוֹצִיאֵם לְחוּץ מֵהַחֲדָר, אוֹתָהּ שֶׁהִיָּתָה מְלֵאָה דְּבַשׁ מִתְּקַבְּצִים לָהּ כֹּל הַזְּבוּבִים וְהַרְמָשִׁים,

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (יט ב)

אוֹר הַחַיִּים

רבי חיים בן עטר זי"ע א

אדם מישראל מלא קרשה מתוקה ונרובה ולכן משתוקקים כחות הטמאה לרבק בו

זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה. פְּרוּשׁ חֻקָּה זוֹ שֶׁל הַטְּמֵאָה וְתַנְאֵי טְהוֹרָה תְּסַבֵּב מִ'הַתּוֹרָה', כִּי עַל יְדֵי שֶׁקָּבְלוּ הַתּוֹרָה, נַעֲשׂוּ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבָר שֶׁהוּיֹחֵנִים הַשְּׁפִלִים תְּאָכִים לְהַדְּבִק בָּהֶם,

בת עין

רבי אברהם דב מאברוקט זיע"א

דקדוק לשון הפסוק

דבר אל בני ישראל ויקחו אליהם (במדבר יט ב). ויש לדקדק, הלא הדבור היה אל משה ואל אהרן, והנה ליה למכתב 'דברו' בלשון רבים. גם לכתב 'אליהם' לשון רבים, לא לשון יחיד. גם להבין תבת 'לאמר'.

בכל נבוא יש חיות רוחני המקימו

ולפרש זה על דרך המוסר, הנה ידוע מאמר חז"ל (אבות ו יב) כל מה שבנא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא ברא אלא לכבודו, ואמרו רבותינו ו"ל (ברכות לה) אסור להנות מהעולם הנה בלא ברכה, פי בכל דבר נבוא יש חיות רוחני קדשה, בחינת אותיות רוחניים, אותיות אשר בו נבוא, והוא המקימם ומנהיג אותם תמיד לכבודו לצרף גבוה.

בכל הנאה יש לכוון להעלות הדבר לקדשה

לכן כאשר בא להנות מאיזה דבר נבוא, יכרך תחלה, כדי שיזכר בהחיות הרוחני אשר בו, ושלא נבוא אלא לכבודו שיהיה נעשה בו צרף קדשה, כגון אם הוא דבר מאכל יאכל אותו לצרף גבוה, הינו שעל ידי אכילה זו יתחזק גופו ושכלו לעבודת הבורא ברוך הוא לתורה ותפלה, וכן בכל דבר הנאה מאיזה נבוא בודאי יש בו צרף גבוה וצריכים לכוון בהננייתו להעלותו לקדשה.

וכל זה ישים אל לבו בשעת הכרעה עובר להננייתו, ולא יסיח דעתו מפל

זה כל משך זמן אכילתו והננייתו לכוון בלתי לה' ולא למלאות תאוותיו ולמלא פרסו, כדי שלא יבא חס ושלום לבחינת 'תאכל ושבעת' וירם לבבך ושכחת' וכו' (דברים ח

ב, יד).

ואותה שהיתה מלאה זבל, הגם שיכנסו לה קצת מהרמשים לא ישוה לשל דבש.

כמו כן אדם מישראל שמת, להיותו מלא קדשה המתוקה והעריכה, בצאת הנפש ונתרוקן הגוף, יתקצו הקלפות לאין קץ, שהם כחות השמאה התאבים תמיד להדבק בקדשה להנות מהערב, ולזה ישמא באהל, ואפילו אלה בתים מקורים, ואחת פתוחה לתברתה השמאה תמלא כל החדר המקרה, מה שאין פן אשר לא מזרע ישראל, להיותו משלל מהקדשה, אין כל כך התקבצות השמאה אלא חלק הממית הנדבק בגוף, ואשר יסובב הכל היא התורה:

קדשת היהודי

רבי יעקב יצחק מפרטיסקא זיע"א

רמז נפלא על הבאים להתפלל ומגדל היראה אינם יכולים להתפלל

'זאת' הוא מדת יראה, כמוכא בזהר הקדוש, חזקה הוא גבול להיראה. ועושה גבול להאדם פשיצה להתפלל. דנודע לאנשי חן ולבעלי נפש, פי מחמת גדל היראה והפחד אשר נופל עליהם מסתתמים טענותיהם ואינן יכולים להתפלל לפני ה' הגדול והנורא.

אך זאת הוא העצה, פי ה' צוה להתפלל, ומחמת זה הם באים בטענה, הלא אתה צוית להתפלל בכל יום. וזה אשר צוה ה' לאמר, ופרוש מחמת צווי הבורא יש לנו וכלת לאמרו לפניך, והבן:

דבר אל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה

על (יט ב)

ר'ם לְבָבְךָ, מִמִּיר וּמִחֲלִיף תַעֲנוּג רִוּחַנִי וּנְצַחִי
בַתַעֲנוּג גְּשָׁמִי עֹבֵר בַּנְּזָכָר לְעִיל.

פֶּרֶה אֲדָמָה רוֹמֶזת לְקִדְשַׁת הַמַּעֲשִׂים הַגְּשָׁמִיִּים

וּמַסִּים הַפְּתוּב וּיִקְחוּ אֲלֵיךְ פֶּרֶה אֲדָמָה תְּמִימָה
אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עֲלֶיהָ
עַל וְגו', פְּרוֹשׁ פֶּרֶה אֲדָמָה שְׁמַעְשִׂיָּהּ בַּחוּץ
(ובחים כ:), מְרַמֵּז לְבַחֲיִנַת אֲכִילָה שְׁמַעְשִׂיָּהּ רְשׁוּת,
בְּבַחֲיִנַת חוּץ, כִּי מִצּוֹת מַעֲשִׂוֹת נִקְרָאִים בַּחֲיִנַת
קֶרֶן פְּנִימִי שְׁמַעְשִׂיָּהּ בַּפְּנִים בְּבַחֲיִנַת פְּנִימִי,
וּבַחֲיִנַת מֵאֲכָל וּמִשְׁתֶּה שֶׁהוּא רְשׁוּת נִקְרָאִים
בַּחֲיִנַת פֶּרֶה אֲדָמָה שְׁמַעְשִׂיָּהּ בַּחוּץ, בְּבַחֲיִנַת
רְשׁוּת.

וְעַל זֶה אָמַר הַפְּתוּב, כַּאֲשֶׁר תִּקַּח אוֹתָהּ
בַּחֲיִנָּה לְאֲכִילָה, תִּדְקַדֵּק שְׁלֵא יִהְיֶה בוֹ
מוֹם, הֵינּוּ שְׁלֵא יִהְיֶה בְּהַמֵּאֲכָל שׁוֹם חֲשֵׁשׁ
אֶסוּר חֵס וְשְׁלוֹם.

עַל יְדֵי קִדְשַׁת אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה לֹא יִקְלַקֵּל הַעֵין
וְהַלֵּב

אֲשֶׁר לֹא עָלָה עֲלֶיהָ עַל, פְּרוֹשׁ, מֵלַת 'עַל'
הוּא רֵאשִׁי תְבוּת שֶׁל עֵינַי ל"ב, עַל
כִּי מֵאֲמַר חַו"ל (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה) עֵינַי
לְבַא תְּרִי סִרְסוּרֵי עֲבָרָה נִיגְהוּ, פְּרוֹשׁ שְׁעַל יְדֵי
שִׁיקְדָשׁ אֵת עֲצָמוֹ בַּאֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה בַּנְּזָכָר לְעִיל
לֹא יִתְקַלַּק בַּחֲיִנַת עֵינַי ל"ב, וְיִהְיֶה בַּקִּדְשָׁה
וּבַטְהָרָה בַּנְּזָכָר לְעִיל. שְׁנֹזֶפֶה לְזֶה, כֵּן יְהִי רְצוֹן.
אָמֵן:

וְכָל כְּלֵי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צְמִיד פְּתִיל עֲלָיו טָמֵא
הוּא (יט טו)

תּוֹרֵי זֶהָ

רַבִּי בְּנִימִין מִזֵּאלוֹוִיץ זִיע"א

עַל יְדֵי שְׁמִירַת הַפֶּה נִכְרַת מַהוּת הָאָדָם

בְּדֶרֶךְ רָמַז יֵשׁ לְפָרֶשׁ, עַל כִּי דְאִיתָא בְּסַפְרֵי
מוֹסֵר דְּבַפְּהָ שֶׁל אָדָם נִכְרַ מַה הוּא,
מִשָּׁל לְשַׁנֵּי חַבִּיּוֹת, וּבְאֲחָד כָּל מִינֵי בִשָּׁם וּבִשְׁנֵי

הַמְצוֹת - הַחֵלֶת קִדְשָׁה עַל כָּל פְּרָטֵי הַמַּעֲשִׂים

וַיַּעַן שְׂרָצָה הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזִכּוֹת אֵת
יִשְׂרָאֵל (מכות כג:), וְשִׁיחִיָּה לָהֶם כַּחַ
לְקִדְשׁ עֲצָמָם בַּאֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה וּשְׂאָר הַנְּאוֹת
בַּנְּזָכָר לְעִיל, לְפִיכָף הַזְהִיר לָנוּ לְקִדְשׁ כָּל דְּבָר
וּלְהַכְנִיס בוֹ בַּחֲיִנַת קִדְשָׁה, כְּגוֹן בַּתְּבוּאָה לְעִשׂוֹת
בָּהֶם תַּחֲלֶה מִצּוֹת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת וְחֵלֶה
לְכַהֲנִים וְלָלוּים וְלְעַנְיִים, וְכֵן בַּשְּׂאָר כָּל דְּבָרִים
לְעִשׂוֹת בָּהֶם אֵיזָה מִצְוָה בְּכַדִּי שִׁיחֲפֵס בָּהֶם
בַּחֲיִנַת קִדְשָׁה.

עַל יְדֵי אֲכִילָה בַּקִּדְשָׁה נִשְׁמַר הַלֵּב בַּטְהָרָה

וְגַם בְּזִמְנֵן הִזָּה שְׁבַעַזוֹנֹתֵינוּ הַרְבִּים בְּטִלוֹ
תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת, יִנְתֵן מִהַמֵּאֲכָל בַּתַּחֲלָה
צְדָקָה לְעַנְיִים בְּכַדִּי שִׁיחֲשֶׂה בוֹ מִצְוָה וַיִּכְנַס
בוֹ בַּחֲיִנַת קִדְשָׁה, וְגַם קִדְשׁ הָאֲכִילָה לְבָרֶךְ
עֲלָיו, וּבָזָה יוֹכַל אַחַר כָּף לְאֲכִלוֹ בַּקִּדְשָׁה, שְׁלֵא
יִטְמָס אֵת לְבוֹ חֵס וְשְׁלוֹם לְבַא לְבַחֲיִנַת יוֹרָם
לְבָבְךָ וּשְׁכַחְתָּ וְגו', וְיִהְיֶה הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת
חֲקוּקִים עַל לוּחַ לְבוֹ לְבַלְתִּי יִשְׁכַּחַם אֲפִלוֹ
רַגְעַ.

סְמִיכוֹת פְּרִשַׁת חֵקֶת לְתְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת

וְזָהוּ סְמִיכוֹת פְּרִשַׁת חֵקֶת אַחַר עֲנָנֵי תְּרוּמוֹת
וּמַעֲשָׂרוֹת, כִּי אַחַר שֶׁהַזְהִיר ה' לְקִדְשׁ
הַתְּבוּאָה בַּתְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת לְכַהֲנִים וְלוֹיִם, כְּדִי
לְהַכְנִיס בְּהַתְּבוּאָה בַּחֲיִנַת קִדְשָׁה בַּנְּזָכָר לְעִיל,
אָמַר הַפְּתוּב וַיְדַבֵּר ה' אֵל מֹשֶׁה וְאֵל אַהֲרֹן לֵאמֹר,
פְּרוֹשׁ כָּל עֲנָנֵי הַתְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת אֲשֶׁר דָּבַר
ה' לְתַן לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן, הֵינּוּ לְכַהֲנִים וְלוֹיִם,
הוּא בְּשִׁבִיל לֵאמֹר, אוֹתִיוֹת ל"א ר"ם, פְּרוֹשׁ
שְׁלֵא יָבֵא לְבַחֲיִנַת ר"ם לְבָבְךָ וּשְׁכַחְתָּ וְגו'
בַּנְּזָכָר לְעִיל.

גַּם שְׁלֵא יָבֵא לְבַחֲיִנַת מ"ר, בַּחֲיִנַת תְּמוּנָה,
מִלְשׁוֹן ה'מִר יְמִיר' (ויקרא כו ט), לְשׁוֹן חֲלוּף,
שְׁלֵא יִחֲלִיף וְלֹא יְמִיר בַּחֲיִנַת קִדְשָׁה לְבַחֲיִנַת
גְּשָׁמִיּוֹת חֵס וְשְׁלוֹם, וְזָהוּ מְרַמֵּז בְּמֵלֶת לֵאמֹר
אוֹתִיוֹת ל"א מ"ר בַּנְּזָכָר לְעִיל, כִּי עַל יְדֵי
שְׂאוּכַל הַמֵּאֲכָל בַּתְּאוּהָ גְּשָׁמִיּוֹת וּבֵא לְבַחֲיִנַת

מלאך המות. על יריכו רצה לומר אם מסית לו היצר לחמדה רעה לפגם בריתו חס ושלום וכמאמר חז"ל (ברכות ה.) ואם לאו יזכיר לו יום המיתה.

וזהו בחלל חרב, רצה לומר שעושה חלל ואינו זוכר בחרב של מלאך המות על יריכו, אלא פוגם בבריתו חס ושלום. או בעצם אדם – רצה לומר שהיצר הרע מראה לאדם שהוא עובד ה' ומביאו לידי גאונה.

'או בקבר' – שהיצר הרע רוצה לקוברו בעצבות

או בקבר – רצה לומר שלפעמים היצר הרע מפילו לידי עצבות ומרה שחורה – הרי אתה מלא פשעים ואי אפשר שתהיה עובד ה' כל ימך, וזה אינו רק תחבולות היצר הרע להדיחו מה' שלא יוכל לעבוד מחמת גאונה או עצבות. וביראי אדם כזה ההולך בעצת היצר הרע יטמא שבעת ימים כנ"ל.

רק באמת צריך האדם להתבונן אם היצר הרע מפילו לעצבות, שבויראי אמת הוא שאני מלא פשעים, אף אני רוצה לעבוד את ה' מעתה ולשוב בתשובה, וביראי ידו פשוטה לקבל שבים וימחל לו על הכל אמן:

ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם אמר רבי אמי למה נטמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדמה לומר לה מה פרה אדמה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת, מו"ק כח. (כ א)

תניא

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

באור סמיכות מיתת מרים דוקא לפרה אדמה על פי פנימיות

וצריך להבין למה נטמכה דוקא לפרה אדמה הנעשה חוץ לשלש מתנות אלא דחטאת

הוא נפט שריחו רע, וכל זמן שהן מגופות לא נודע מה שיש בכל אחד, וכשנפתחו המגופות נודע שמחביות אחד ריח טוב נודף ומהשני ריח רע נודף.

כך כל זמן שאדם סותם פיו לא נודע מהו, אם אדם פשוט הוא אם לאו, וכשפותח את פיו, אם מדבר דבורים טובים ומשבח מדות טובות ומגנה מדות הרעות, אזי ביראי גם הוא אדם פשוט, ואם מדבר דברי לצון ולשון הרע ומשבח לרשעים ומגנה לצדיקים, ביראי רשע גמור הוא, והינו כל הפוסל במומו פוסל (קידושין ע.).

'חכם מה הוא אומר' – מה שהוא בעצמו, את זה אומר

ועל פי זה שמעתי אומרים, 'חכם מה הוא אומר' (הגדה של פסח), רצה לומר מה שהוא בעצמו זה אומר, ורשע מה הוא אומר, מה שהוא בעצמו אומר. כי דבורים של אדם הוא כפי מה שהוא בעצמו.

באור הרמז בפסוק

וזה אמרו וכל כלי פתוח, דהינו האדם שהפה שלו פתוח, אשר אין צמיד פתיל עליו, דהינו שאינו מסגירו בשני חומותיו בשנים ובשפתים, על דרך 'מה יתן לה ומה יסיף לשון רמיה' (תהלים קכ א), אזי ביראי טמא הוא:

וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים (יט טז)

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוז'ניץ זיע"א

'חלל חרב' רמז לחג הרכו על ירכו לשמירת הברית | 'או בעצם אדם' – גאונה עצמית

נראה לפרש בצרוף הפסוק (שה"ש ג ח) 'איש חרבו על יריכו', שצריך לחגור חרבו של מלאך המות אם מסיתו לדבר עברה. וזה 'איש חרבו', שצריך לחגור חרב של

וְהִם הם המאירים בבחינת גלוי בפטירתם, כּוֹדֵעַ שְׁכָל עֲמַל הָאָדָם שֶׁעֲמֵלָה נִפְשׁוֹ בְּחַיָּיו לְמַעַלְה בְּבַחֲנֵינָת הָעוֹלָם וְהַסֵּתֵר מִתְגַּלְה וּמֵאִיר בְּבַחֲנֵינָת גְּלוֹי מִלְּמַעַלְה לְמִטָּה בְּעַת פְּטִירָתוֹ.

וְהִנֵּה על ידי גלוי הארת תקון ונוצר חסד בפטירתן מאיר חסד ה' מעולם עד עולם על יראיו ופועל ישועות בקרב הארץ לכפר על עון הדור אף גם על הזדונות שהן מג' קלפות הטמאות שלמטה מנגה, לפי שמזל דנוצר ממוחא סתימא דארץ אנפין מקור הברורים, ואתהפכא חשוכא דשכירת הכלים לנהורא דעולם התקון.

מֵה שאין פן בקרבנות שעל גבי המזבח שאינן מכפרים אלא על השגגות שהן מהתגברות נפש הבהמית שמנגה כמו שאיתא בלקוטי תורה פְּרַשְׁת וַיִּקְרָא, וְלָכֵן נִסְמְכָה לְפָרֶשֶׁת פְּרָה דְּוָקָא מֵה פְּרָה וְכוּ'. וּבִיְלָקוּט פְּרַשְׁת שְׁמִינֵי הַגֵּרָסָא מִי חֲטָאת וְכוּ' (אגרת הקדש כח):

וּדְבַרְתֶּם אֶל הַסֹּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימָיו (שנה עליו פק אחר והוא מוציא מים מן הסלע, ילקוט רמז תשסג) כ

(ח)

חֲמֻדַּת דָּוִד

רבי דוד צבי מנייטשטאדט זיע"א

על ידי תורה לשמה אפשר לעשות נסים ונפלאות כמו על ידי שמות הקדושים

נִרְאָה שהשם יתברך רצה שישועת ה' תבוא על ידי תורה, כי כל קיום העולם תלוי בתורה, ובשביל התורה נברא העולם, ולכן אמר ודברתם אל הסלע, ועקר דבורו הוא דבורי התורה, כי כמו שייכולין לעשות אותות ומופתים

קרייה רחמנא, ולא נסמכה לפרשת חטאת הנעשה בפנים על גבי המזבח כפרה ממש.

אָמַנִם נודע מזהר הקדוש והאריז"ל סוד הקרבנות שעל גבי המזבח, הן בחינת העלאת מין נוקבין מנפש הבהמית שבנגה אל שרשן ומקורן, הן בחינת ד' חיות שבמרכבה הנושאות את הכסא פני שור ופני נשר וכו'. ועל ידי זה נמשכים ויורדים מין דוכרין מבחינת אדם שעל הכסא הנקרא בשם מלכא וזעיר אנפין.

אֲכַן בשרפת הפרה אדמה, הנה על ידי השלכת עץ ארו ואזוב וכו' ונתינת מים חיים אל האפר, נקרא בשם קדוש מי חטאת במשנה, והיא בחינת קדש העליון הנקרא בשם טלא דכדולחא כמו שאיתא בזהר הקדוש, שהיא בחינת חכמה עלאה ומוחא סתימא דארץ אנפין.

וְעֵלָה איתמר בדוכתי טובא בזהר הקדוש בכחמה אתברירו ואתהפכא חשוכא לנהורא, דהינו עולם התקון שנתברר ונתתקן על ידי מוחא סתימא דארץ אנפין מעולם התהו ושכירת הכלים שגפלו בכריאה יצירה עשיה וכו' כּוֹדֵעַ. וְלִזְאת מִטְהַרְת טְמֵאת הַמֵּת אֵף שְׁהוּא אֲבִי אֲבוֹת וְכוּ' וְלִמְטָה מְטָה מִנְגַה.

וְהִנֵּה מודעת זאת דאבא יונק ממזל השמיני כו', והוא תקון ונוצרו' אותיות רצון, והיא גם פן עת רצון המתגלה ומאיר בבחינת גלוי מלמעלה למטה בעת פטירת צדיקי עליון עובדי ה' באהבה במסירת נפשם לה' בחייהם ערכית ושמרית בקריאת שמע, שעל ידי זה היו מעלים מין נוקבין לאבא ואמא בקריאת שמע כידוע (וכן בתלמוד תורה דמתקמה נקא), ועל ידי זה היו נמשכים ויורדים בחינת מין דוכרין מתקון ונוצר חסד.

וימאן אדום נתן את ישראל עבר בגבלו ויט
ישראל מעליו (כ כ)

תהלה למשה

רבי אלעזר ניסן אב"ד סיגעט זיע"א

באור נפלא אשר באר הרב אלעזר ניסן מסיגעט
זיע"א בהיותו ילד בחידוד

בשנת תקמ"ו או תקמ"ז בחדש תמוז ילד
זלד לו (להגאון הקדוש בעל ישמח משה
זצוק"ל) בן נתן לו וקרא שמו בישראל אלעזר
ניסן, הוא בנו חידוד, מר זקני אבי אבא הגאון
הקדוש המפורסם לאיש מופת מורנו הרב אלעזר
ניסן וצ"ל אבדק"ק סיגוט, ואחר כך נתקבל
לאבד"ק דראהאביטש ושם מנהיחו כבוד.

הוא היה קדוש מרחם אמו. ושמעתי מפיו
הקדוש, אשר פעם אחת בהיותו נער
קטן שלחו אביו וצ"ל לקנות דבר מה, והלך
בשמחה רבה ורקד בכל הדרך מגדל שמחתו
כי זכה לקים כבוד אב.

וכאשר למד בחדרו רק חמש ותהלים, דקדק
בלמודו בפסוק 'זכר ה' לבני אדום
את יום ירושלם וגו' (תהלים קלו ז), שתבת יום'
מיתר לכאורה, ופרש על פי שנאמר וישלח
ישראל למלך אדום אעברה נא בארצך (פסוק יז),
ובתיב וימאן אדום נתן את ישראל עבר בגבלו,
ויט ישראל מעליו.

ואם כן, אם היה מניח אדום לעבר ישראל
דרך ארצם, היו ממהרים לבוא לארץ
ישראל, ולא היו באים לכל הדברים אשר היה
על ידי עונכם במדבר, ועל ידו עפכו הדרך
יותר, וזהו שאמר הפתוב 'זכור ה' וכי את
יום ירושלם, אותו יום שעפכו ישראל על
ידם. כן פרש בעודו יניק.

ושמעתי מפיו הקדוש שאמר שהיה לו שמחה
עצומה אשר אין להעריך - גדל

על ידי שמות, כן יכולין לעשות על ידי תורה
לשמה נסים ונפלאות.

מעשה מהמהרש"ל והאר"י הקדוש זיע"א
וכמו שאמר המהרש"ל הקדוש ו"ל להתלמידים
ששלח אליו האר"י הקדוש ללובלין,
כידוע, להראות לו אותות ומופתים בכח שמות
הקדושים, ואמר המהרש"ל ו"ל שזה יכול
לעשות על פי תורה גופא, וכן היה.

ישועה על ידי התורה היא ישועה נצחית |
אלו היה משה רבנו מדבר אל הסלע היה זה
ישועה על ידי התורה

ולכן אם היה משה רבנו עליו השלום מוציא
מים מן הסלע על פי דבורי תורה לשנות
להם פרוק או תלכה אחת והיו רואים האותות
והמופתים על פי התורה להוציא מים, יכול
להיות שהיה אז ישועה נצחית כמו שהתורה
היא נצחית, שהיו ישראל מתגברין בתורה,
והיה אז הגאולה האמתית כי הגאולה תהא
בזכות התורה כמבאר במדרש רבה (ויק"ר א ז)
מהכתוב 'גם פי יתנו בגוים עתה אקבצם' (הושע
ח ט).

באור יען לא האמנתם כי להקדישני לעיני
בני ישראל על פי הנ"ל
ולכן נאמר יען לא האמנתם כי להקדישני
לעיני בני ישראל (פסוק יב), כי 'עיני בני
ישראל' הם חכמי ישראל שמפרשים התורה,
ואם הייתה הישועה על פי תורה היה מקדש
שמו ותברך שמו כי כל התורה שמותיו של
הקדוש ברוך הוא, והיתה ישועה אמיתית.

אבל לא זכו ישראל לזה ונעשה על ידי
הפאת הסלע, ולעתידי שתהיה הישועה
על ידי תורה שהיו ישראל עוסקין כל ימי
הגלות, תהא ישועה נצחית:

הארץ כבודו, ולא יסוף על בחינת מחשבתו שבלב לבד.

כי אם צריך בהתגלות לבו ולעשות מעשה המצות בימים, כפי שהנהנו וכאשר מבאר בספר בינה לעתים על פסוק 'כל מצותיו אמונה שקר ודפוני וגו'' (תהלים קיט פו) 'עין שם. פי אז עדין הוא צריך להכין את עצמו ללחם את יצרו.

רמז כל הנ"ל בלשונות הפסוקים

ואפשר למצא כאן רמז זה בפסוק הנ"ל, פי וישמע ראשי תבות עם מקדשי שביעי 'שבועו ויתענגו. רצה לומר על ידי כח קדשת שבת, הכנעני מלך ערד, יוכל האדם להכניע בחינת השטן והיצר הרע, פי יצר הרע נקרא 'מלך ערד' גימטריא 'השטן'.

וגם נוכל לומר, פי 'מלך ערד' שהוא מסטרא דשמאלא, נעשה אחר כך 'ישב הנגב', על דרך שאמרנו 'בכל לבבך בשגי יצריך (ברכות נד.) - שגם יצר הרע מסכים על מעשה המצות.

'אתרים' ראשי תיבות תוכו רצוף א'הבה מ'בנות ירושלים

אמנם אמר אחר כך כי בא ישראל דרך האתרים, שרוצה רק לעבודת הלב, על דרך 'כל מצותיך אמונה וגו'', 'אתרים' ראשי תבות תוכו רצוף א'הבה מ'בנות ירושלים (שה"ש ג י), שמסתפק את עצמו על בחינת התורה.

אז חס ושלום וילחם בישראל וישב ממנו שבי, שחלילה גם תורתו שלומד נמסרה לחיצונים, פי 'שבי' הינו התורה, על דרך 'עליה לפרוס שבית שבי' (תהלים סח ט):

עשה לך שרף ושים אתו על נס והיה כל הנשוד וראה אתו נחי (כא ח)

שמחתו שזכה לחדש דברי תורה, וכן הביא מר אביו ו"ל בספרו 'תפלה למשה' על תהלים (קמט אות ב) בזה הלשון 'הנה אמר בני היניק כמר אלעזר ניסן שיחיה' (הקדמת נכד בעל הישמה (משה):

וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל, וישב ממנו שבי (כא א)

פתפת האפוד

רבי פנחס אריה אב"ד טורקא זיע"א

על האדם לערד בכל עת חשבון נפש עם עצמו על מעשיו ולא לנהות אחר הבלי העולם

האדם אשר הולך בחר בצעו וקסופים דהאי עלמא, טח מראות עיניו להכין לעצמו צידה לעולם עומד, ומחליף עולם עומד בעולם עובר, ותמיד יצרו מתגבר עליו.

לכן צריך האדם לקח לעצמו מועד, להשיב אל לבו, ולפקח במעשיו, בהאיך אנפין יקום קדם מלפא להשיב אמרים אמת לשולחן.

הזמן לחשבון הנפש הוא בשבת קדש

וזמן לזה, ביום השבת קדש, שאז לב האדם פנוי, יראה אז להכניע כח יצרו, ולעשות חשבון נפשו, ולהרהר בתשובה על מעשיו שקדמו לו, ואז יגרם הכנעה לבחינת הרע, ולא עוד שיוכל להפכו שגם יצר הרע יסכים עמו, על דרך שגאמר 'בכל לבבך' (דברים ו ה) בשגי יצריך (ברכות נד.).

אין די רק בהסמכת הלב בלבד אלא אף במעשים בפעל

אמנם צריך האדם לדעת, שאין די לאדם בהסמכה לבד שמסכים בלבד ומאמין באמונה שלמה שהקדוש ברוך הוא מלא כל

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

'עשה לך שרף' - צדיקים השורפים בקדושתם, ויהיה כל הנשוד' - כל מי שחסר לו דבר מה, 'נראה אתו' - את הצדיק 'נחי'

עשה לך שרף - רוצה לומר בני אדם השורפים בקדושתם וכרשפי אש ההתלהבותם, בנדאי הצדיקים הללו עליהם נאמר (איוב כב כח) 'ותגזר אמר וכו'.

ושים אותו על גס - פרוש שתשים את הצדיק הזה לגס לעולם שייבנו הכל שכל פעלותיו ומעשיו הכל מעשה נסים.

וזהו כל הנשוד - רוצה לומר כל מי שיש לו נשיכה, דהינו שחסר לו איזה דבר, הן רפואה והן מזוני חיי בני. וראה אתו נחי - תכף בראיה כל דהוא בעלמא ומשיף לו הצדיק הנ"ל הכל.

יעש משה נחש הנחשת, ופרש רש"י ז"ל לשון נפל על הלשון. יש לומר הפרוש כן, נחש הוא השטן הוא היצר הרע העולה ומקטרג, וראה משה רבנו עליו השלום לעשות נגדו 'נחשת', שאף מי שאינו כל כך צדיק כנ"ל, ולזה מרמז 'נחשת', שהנחשת של נדבת המשכן היה מכפר על מעשה נחש - שגם הצדיק כזה יהיה יכלת בידו לפעל הכל (פרשת פקודי):

ואשר הנחלים אשר נטה לשכת ער ונשען לגבול מואב (שנים במסורה, ונשען לגבול מואב, ונשען על ה' קדוש ישראל באמת' (ישעיה י כ), בעל הטורים) (כא טו)

קדשי יחזקאל

רבי יחזקאל מאוסטרובצא זיע"א

עגנו 'ארץ ישראל' - הכרה אמיתית בהשענות אף ורק על הקב"ה

פשוט נראה על פי מה שכתב רש"י הכא 'מינון שבאו ישראל לעבר נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גברתה'.

ובאמת ארץ ישראל הוא הכרה האמתית שאין להשען אלא על ה' קדוש ישראל, וכזה אנוהו הגבירה גברת הבית וארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פניה, וזהו 'ונשען לגבול מואב', הינו שההר של ארץ ישראל יצא לקראתם משום 'ונשען על ה' קדוש ישראל באמת', וזה סוד דארץ ישראל.

ובשלהי מסכת סוטה (טז) איתא, ועל מה יש לנו להשען על אבינו שבשמים, שזהו עקבתא דמשיחא - שנודע להשען על ה' באמת ואז יצא ארץ ישראל לקראתנו להקביל פנינו בלי שום מלחמות והתנגדות.

הרמז בפסוק 'הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גברתה'

וזהו שרמז דוד המלך עליו השלום בתהלים (קכג א-ב) 'אליך נשאתי את עיני הישבי בשמים הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גברתה כן עינינו אל ה' אלקינו עד שיחננו' - פרוש שאם עינינו תהיינה נשואות לאבינו שבשמים, אז 'כעיני שפחה אל יד גברתה', הינו שיהיה ארץ ישראל אלינו כעיני שפחה אל יד גברתה.

הרמז בפסוק 'על כן יאמר בספר מלחמת ה' את ובה בסופה ואת הנחלים ארנון'

ומוכן בזה מה שכתוב לעיל (פסוק יד) 'על כן יאמר בספר מלחמת ה' את ובה בסופה ואת הנחלים ארנון, ובמסכת ברכות (נד.) דרשו 'את ובה בסופה' שני מצרעים שהיו מהלכין בסוף ארץ ישראל, עין שם.

ולי נראה הענין, דהא דמצרע נשלח חוץ לשלש מחנות, הינו הנשמות הנדחות המשקעים בטמאה שאין להם מקום במחנה

פרשת חקת

יִקְרָאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד מִדְּבָרִים וְאֲנִי אֲשַׁמְעֶה (ישעיה סה כד), והוא סותר את עצמו.

וְנִרְאָה פי 'יקראו' נקרא תפלה בבקשת צרכיו, ו'מדברים' רומז על פסוקי דזמרה והשכחים, ו'ישראל נענים עוד קדם התפלה - רק תכף בשעת אמירת שירות ותשבחות, למשל פשאומרים 'בורא רפואות' נמשך הרפואה.

וְזָהוּ 'טרם יקראו', רק 'הם מדברים', ו'אני אשמע' לשון הבנה, הינו כפיכול אני מבין אשר פונתם בתוך אמירת התשבחות על בקשת הדבר.

ההבדל בין ישראל לאמות בענין התפלה

וְכִזָּהוּ יש עליה לישראל נגד האמות. פי בענין תפלה גם הם נענים לפעמים, כמו שבקש שלמה המלך עליו השלום כמו שנגמר 'וגם אל הנכרי כו' (מלכים א' ח מא), אבל ישראל נענים גם בלא תפלה רק באמירת שבח.

כאשר נענים באפן זה אין חל קטרוג

וְהוּא טובה גדולה שאי אפשר להיות קטרוג על זה, מה שאין כן בתפלה, והוא בחינת רחמים משם הנה ברור הוא, כמו שנגמר וה'יה טרם יקראו, אותיות הו"יה, אבל התפלה הוא בבחינת דין קצת, כמו שאמרו חז"ל (תענית ב.) עבודה זו תפלה, ואיתא בספרים 'עבודה' עולה 'אלהים' עם הכולל.

כשבת קדש ממשיכים ישועה על ידי הלל והודאה

וְהִנֵּה שבת קדש אסור לשאל שאלת צרכיו, רק להודות ולהלל, וכזה אנו ממשיכין ישועה בבחינת 'הם מדברים ואני אשמע'. ולזה פתיב אצל שבת 'לדעת פי אני ה' מקדשכם' (שמות לא יג) בבחינת שם הנה. והיה טרם יקראו. ולזה 'הם מדברים ואני אשמע' עולה 'שבת' עם מספר 'פי אני ה'.

ישראל, ועליהם פתיב 'ויצא ה' ונלחם בגוים הים כיום הלחמו ביום קרב' (זכריה יד ג), הינו קריעת ים סוף, ענין פרוש רש"י שם.

וְלִכְךָ פתיב גם הקא 'את והב בסופה ואת הנחלים ארנון', כפרוש רש"י בשם שמספרים בנסי ים סוף כף יש לספר בנסי נחלי ארנון, הינו שיהיה מלחמת ה' ללחם עם הרע להוציא מהם הנדחים העומדים מחוץ למחנה ישראל.

וְכֵן כתב האבן עזרא (שמות ד ד) דהא דידו של משה נעשה מצרעת פשג ואחר כף שב לבשרו, הרמז הוא דהיו ישראל מנגעים במצרים כמצרעים וכרגע אחת ישוב בשרם.

באר הרמז כפסוק שלפנינו

וְזָהוּ על כן יאמר בספר, הינו כשהיינו על הספר, דהוא הגבול אצל ארץ ישראל, והיה מלחמות ה' כמו על ים סוף ש'יצא ה' ונלחם בגוים למען הציל את והב בסופה, שני המצרעים, דהיינו הנשמות הנדחות המרחקות ממחנה ישראל, וזה רק כשינשען על ה' קדוש ישראל באמת' אז יהיה הנס 'ונשען לגבול מואב', ואז יקרב ה' כל הנדחים והאובדים כן יהי רצון אמן:

או ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה (כא יז)

אמרי נעים

רבי מאיר מדני'קוב זיע"א

עם ישראל נענים בתפלתם מיד באמירת השירות והתשבחות שקדם התפלה

עלי באר ענו לה. במסורה 'ענו לה' בתורה' (תהלים קמז ז), על דרך הפתוב 'היה טרם

באור הרמז בלשון הפסוק

וזהו עלי כאר ענו לה, הינו שיש עליה ומעלה
לכנסת ישראל נגד האמות בזה אשר
ענו לה, שנענים בתפלה, וקשה לכאורה הלא
גם הנכרי נענה, לזה בא המסורה לפרש 'ענו
לה' בתורה, הינו שישראל נענים בשעת נתינת
תורה ושירות ותשבחות נענים בכל טוב:

וישלה ישראל מלאכים אל סיון מלך האמרי
(וישלה ישראל מלאכים, ובמקום אחר תולה השליחות
במשה שנאמר 'ואשלה מלאכים ממדבר קרמות' וכן
'וישלה משה מלאכים מקדש אל ארץ אדום' ובפסח
הוא אומר 'וישלה ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו',
הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל זה פותח,
שמושה הוא ישראל וישראל הם משה, לומר לה
שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל,
רש"י) (כא כא)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

שני לשון רש"י מלשון המדרשים

במדרש תנחומא פרשתנו כג, ובמדבר פי"ט
כח (מקורו של פרוש רש"י) הלשון הוא
'שראש הדור הוא כל הדור', ורש"י משנה
וכותב 'נשיא הדור הוא ככל הדור'.

ההבדל בין 'ראש הדור' לנשיא הדור

יש לומר: 'ראש הדור' פרושו – על דרך
ראש כפשוטו – שהוא מנהיג את כל
הדור; מה שאין כן 'הנשיא' הוא לשון נשיאות
והרמה, הינו שהוא שם התאר לאדם מרומם
ומנשא.

ולכן: בלשון המדרש 'שראש הדור הוא כל
הדור' אפשר לפרש הפונה, דמפנין
שהוא הראש המנהיג את כל הדור, ועל ידי

הנהגה אחת ואחידה של הראש – נעשים כל
אנשי הדור למציאות אחת, מציאות הראש,
לכן 'ראש הדור הוא כל הדור'.

[ולהעיר] משו"ת הרשב"א (ת"א סימן קמח)
בענין מלך המלך כצבור שהצבור
וכל ישראל תלויין בו, שהטעם שהמלך הוא
כצבור, הוא לפי שהצבור וכל ישראל תלויים
בו].

באור ההבדל בין לשון רש"י והמדרש על פי
יסוד הג"ל

ולפי זה נמצא, דמה ש'ראש הדור הוא כל
הדור' הרי זה – רק – בענינים הצבוריים
שלו, והינו בענינים שעושה עבור כל ישראל
וכיוצא בזה, שעל ידי זה מתאחדים כל ישראל
כמציאות אחת.

אבל בלשונו של רש"י 'שנשיא הדור הוא
ככל הדור כי הנשיא הוא הכל', יש
לומר שבזה מדגש ש'נשיא' הדור, גם כמו
שהוא מרומם ומנשא [בפני עצמו], הרי הוא
ככל הדור.

והחדוש שבדבר הוא בשני הקצוות: מחד
גיסא, מפנין שעניניו הרי הם חלק
ממציאותו בתור נשיא, הרי מוכן, שפעלותו
ומעשיו, שלכאורה היה מקום לומר שהם
'בשונה', על כל פנים 'בערך' למעשי שאר בני
ישראל, גם בהם הוא שונה ומנשא, לגבי כל
העם.

ולאידך, מפנין ש'נשיא הדור הוא ככל הדור',
הרי גם עניניו הכי נעלים של הנשיא,
שלכאורה הם בבחינת 'משכמו ומעלה גבוה
מכל העם' ואינם בערך לאנשי הדור, הרי
מפנין שגם הם חלק ממציאות הנשיא [הנשיא
הוא הכל] – הרי הם פועלים ונמשכים באנשי
הדור.

מַסַּכַת אֲבוֹת – פֶּרֶק ה'

עֲשֶׂה נְסִים נַעֲשׂוּ לְאֲבוֹתֵינוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, לֹא הִפִּילָה אִשָּׁה מֵרִיחַ בֶּשֶׂר הַקֹּדֶשׁ, וְלֹא הִסְרִיחַ בֶּשֶׂר הַקֹּדֶשׁ מֵעוֹלָם (מ"ה)

עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל

בְּבֵית יִשְׂרָאֵל מִסוּזְנִיץ זִיעֵ"א

'לֹא הִסְרִיחַ בֶּשֶׂר הַקֹּדֶשׁ' – שְׁמִירָה בְּקִדְשָׁה

בְּאוֹר הָעֵינָן, כִּי 'בֶּשֶׂר הַקֹּדֶשׁ' הוּא כְּמָה דְאֵת אִמְרַתְּ וְצִאָצְאָיו חֲתַם בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ. וְהִנֵּה בְּיָדָי בְּמִקְדָּשׁ בְּאוֹ שְׁמָה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָף, וְזֶה הַנֶּס, שֶׁלֹּא בָּא שׁוֹם הִרְהוּר נִדְּוֹד עֲבָרָה לֹא לְאֲנָשִׁים וְלֹא לְנָשִׁים בְּהִרְהוּר כָּלֵל. וְלֹא הִסְרִיחַ בֶּשֶׂר הַקֹּדֶשׁ קָאֵי עַל הָאֲנָשִׁים כְּנ"ל.

בְּתַמּוּז וְחֲצִי אֵב מִתְגַּבְּרוֹת הַתְּאוּוֹת וְהַקְּלָפוֹת וְיֵשׁ לְשׁוֹרֶפֶס בְּשִׁלְהֶבֶת הַקֹּדֶשָׁה

וּבִיּוֹתֵר צָרִיף לְהִזְהַר מִזֶּה בַּיָּמִים הָאֵלֶּוּ, הֵם יְמֵי תַמּוּז וְחֲצִי אֵב טַבַּח וְחֲצִי שְׁכָט, דְּעֲלִיָּהּ כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית ל"ח כ"ד) 'וַיְהִי כְּמִשְׁלֵשׁ חֳדָשִׁים וַיִּגַּד לַיהוָה' – הוּא הָעוֹבֵד אֶת ה', 'לֵאמֹר זָנַתָּה תָמַר כְּלַתְךָ' – תָּמַר הוּא לְשׁוֹן תַּמּוּזָה. 'כְּלַתְךָ' – הִיא לְשׁוֹן תַּאֲוָה, כְּמוֹ 'כְּלַתְּהָ נִפְשֵׁי לְתַאֲוָה' (תהלים פ"ד ג).

וְרִצָּה לוֹמַר שְׁבָאֵלוּ הַשְּׁלֵשָׁה חֳדָשִׁים מִתְגַּבְּרִים כַּחוֹת הַטְּמֵאָה וְהַקְּלָפוֹת בְּעוֹלָם, וּמִתְגַּבְּרִים הַחֲמִדוֹת וְתַאֲוֹת זְרוֹת בְּעוֹלָם. וְזֶה 'זָנַתָּה תָמַר כְּלַתְךָ' – רִצָּה לוֹמַר הַתְּאוּוֹת וְהַחֲמִדוֹת הַקֹּדְשׁוֹת נִתְחַלְּפוּ בְּתַאֲוֹת נִכְרִיּוֹת. וַיֵּאמֶר הוֹצִיאָהּ וְתִשְׂרָף – רִצָּה לוֹמַר שְׁאֵלוּ הַתְּאוּוֹת זְרוֹת צָרִיף לְשׁוֹרֶף אוֹתָן כַּכֵּחַ הַקֹּדֶשָׁה וְלִהְבֹּת אֵשׁ שְׁלֵהֶבֶת י"ה:

פְּרֻשֵׁת חֲקַת חֲלָה בְּכִמְהָ שָׁנִים בֵּין ג' תַּמּוּז (הַיּוֹם אֲשֶׁר 'חִקְשָׁה נִתְּנָה לוֹ, הַתְּחִלַּת הַגְּאֻלָּה) וַיִּבְכִּי"ג תַּמּוּז – יוֹם גְּאֻלַּת כְּבוֹד קֹדֶשֶׁת מוֹר"ח אֲדוּמוֹר, נְשִׂיא הַדּוֹר, מִמְּאֻסְרוֹ אֲשֶׁר נֶאֱסַר עַל הַרְבֵּצַת הַתּוֹרָה וְחִזּוּק הַדֵּת.

וַיֵּשׁ לְמִצָּא רִמְזוֹ לְעֲבוֹדַתוֹ וְאִפְּן נְשִׂאוֹתוֹ בְּפִרוּשׁ רַש"י הַנ"ל – כִּי אֲצָלוּ הִנֵּה נִרְאָה בְּגִלּוֹי, וּבְפִרְט בְּעֲבוֹדַתוֹ הַנ"ל, שֶׁנְּשִׂיא הַדּוֹר הוּא כְּכֹל הַדּוֹר וְכוּ' הַנְּשִׂיא הוּא הַכֹּל.

'הַעֲבוּדָה הַגְּדוּלָּה' אֲשֶׁר עֲבַד כְּבוֹד קֹדֶשֶׁת מוֹר"ח אֲדוּמוֹר בְּהַרְבֵּצַת תּוֹרָה וְחִזּוּק הַדֵּת בְּמִדְיָנָה הִיא – שְׁבָדְרָף הַטְּבַע הִיא שְׁגָרָמָה לְהַמְאֻסָּר – וְכֵן כְּכֹל מְקוֹם מְגוּרוֹ לְאַחַר צֵאתוֹ מִמִּדְיָנָה הִיא – לֹא הִיְתָה מְגַבֵּלַת בְּתַחוּם מְסִים שֶׁל יְהוּדוֹת, כִּי אִם עֶסֶק בְּכֹל הַשְּׁטָחִים – הֵן כְּכֹל הַשִּׁיף לְחִזּוּק הַדֵּת: שְׁלוּחַ רַבָּנִים וְשׁוֹחֲטִים לְמְקוֹמוֹת שְׁהִיּוּ זְקוּקִים לָהֶם, בְּנִין מְקוּאוֹת, יְסוּד יְשִׁיבוֹת וְחֲדָרִים בְּשִׁבְלֵי תַשְׁבִּיר, עַד לְהַרְבֵּצַת הַתּוֹרָה לְכֹל יִשְׂרָאֵל, וְגַם הַפְצַת רְזִי דְרוֹזִין דְּאוֹרִינְתָא; וְהֵן הַצֵּלַת נַפְשׁוֹת כְּפִשׁוּטָה, בְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים, עֶזֶר וְסִיעוּז גְּשָׁמִיִּים לְעַנְיִים וְכֹל הַזְּקוּקִים לָזֶה (כִּידוּעַ פְּרֻשֵׁת הַיָּמִים הָהֵם, וְמָה שְׁיָדוּעַ הוּא – מַעַט מַזְעִיר, מְטַעֲמִים מוֹכְנִים).

וּבְכֹל עֲבוֹדוֹת אֵלוּ, שְׁחִלּוּקוֹת מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה, הִיְתָה הַתְּעַסְקוֹתוֹ בְּזָה בְּמִסְיָרָה מְחֻלָּטָה, עַד לְמִסְרֵת נֶפֶשׁ בְּפַעַל. וְכֵף רָאוּ בְּמִחָשׁ אֲצָלוּ הָעֵינָן דְּנְשִׂיא הַדּוֹר הוּא כְּכֹל הַדּוֹר – וּבְמִילָא – הַנְּשִׂיא הוּא הַכֹּל, שְׁכָל עַנְיֵי צָרְכֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַרוֹחֲנִיִּים וְהַגְּשָׁמִיִּים בְּאִים

מִמְנוּ (חֶלֶק ל"ג ע"מ 135):

הבאים בשבת, דלא פל אדם זוכה להם, וזכיתם תלויה בששת ימי החל, דהמקדש עצמו בששת ימי המעשה ועוסק בתורה לשמה, ומתפלל כראוי, וזהיר ורזיז בכל המצוה שתבוא לידו, והכל ביראה ואהבה ושמחה רבה, על ידי זה זוכה לתוספת נפש רוח נשמה בשבת.

מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת רמז להכנה מימי המעשה על יום השבת

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ז ג.) מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, כל ששת ימי המעשה קרי להו 'ערב שבת', ואומר מי שטרח בששת ימי המעשה שהם ערב שבת כאמור, יאכל בשבת, הינו שיזכה לתוספת נפש רוח נשמה כאמור.

הרמז בסמיכות 'זכור את יום השבת לקדשו' 'לששת ימים תעבד'

וממקומו הוא מברך, שאמר בעשרת הדברות (שמות כ ח) 'זכור את יום השבת לקדשו', וסמך ליה (שם פסוק ט) 'ששת ימים תעבד', דהינו הוי זכור את השבת כדי שתחול עליך קדשתו, דהינו שתזכה לקבל קדשת תוספת נפש רוח נשמה, וזה תלוי בששת ימי המעשה כשתעבד בהם ה', וזהו 'ששת ימים תעבד', דהינו עבודת ה'.

ועוד, מאחר דסמך 'זכור את יום השבת' 'לששת ימים תעבד', הכי קאמר קרא, דע לך מה שאמרת לך 'זכור את יום השבת', הינו בכל ששת ימים תזכר אותו, ותעשה בכל יום תקונו המועיל לו, דכזה תחול עליך קדשת שבת.

הישועה של האדם היא התוספת נפש רוח נשמה

וזהו שאמר 'שברתי לישועתך ה'' (תהלים קיט קס), התשועה היא תוספת נפש רוח נשמה, דאין תשועה יותר מזו, הנפש רוח

כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו, וכל המחטיא את הרבים, אין מספיקין בידו לעשות תשובה (מ"ח)

יין הרקח

רבי משה מאהעל זיע"א

העוסק בזכוי הרבים מן השמים דואגים שלא יהיה לו חסרון בתורתו

נראה לי, כי אלו שאין מוכין את הרבים, ואין עליהם על הצבור ואימתא דצבורא, הם יכולין להשתדל בתורת עצמן, כי אין להם טרדה ובטול הזמן ומונע ומעכב מחמת פחד ואימה.

מה שאין פן אלו שעל הצבור עליהם, על פי רב מחמת צרת הלב מפחד הצבור אין יכולין לעשות שום דבר, נמצא יש להם הזק רב וחסרון וגרעון בהשתדלות חובות עצמן.

אך יתברך שמו ברב רחמיו ממלא להם החסרון, שלא יהיה הזק על ידי שזכו את הרבים. וידוע ד'חטא' הוא לשון חסרון, והינו כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו - רצה לומר אין גרעון וחסרון בא על ידי זה שמזכה את הרבים, והוא נכון בסיעתא דשמאיא:

שבת קדש

הכנה לשבת בששת ימי המעשה

מעגלי צדק

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

ע"י עבודת ה' בששת ימי המעשה זוכה לתוספת נר"ן בשבת

שברתי לישועתך ה' ומצותיך עשיתי. עכשו בא לדבר על תוספת נפש רוח נשמה

השבת לקדשו', דבזה זוכה לתוספת נפש רוח נשמה פראוי.

ושמירת שבת תלויה בששת ימי המעשה, דצריך לזהר בכל ששת ימי המעשה להתנהג בעבודת ה' פראוי כדי שתחול עליו קדשת שבת, דזה בלא זה לא שייך. וכשישמר האדם ששת ימי המעשה ושומר קדשת שבת פראוי, בזה זוכה לתוספת נפש רוח נשמה, ומגלין לו רזי תורה.

וזהו שאמר 'תקרב רנתי לפניך ה' (תהלים קיט קסט), 'תקרב' גימטריא 'שבת', 'רנתי' היא רנה של תורה בלילי החל, דהיגו שמרתי ששת ימי המעשה והשבת בעבודתך ויראתך וקדשתך, אם פן גם אפה 'כדברך הביגני':

מאה ברכות בשבת

שערי תשובה

רבי יעקב אביהצירא זיע"א

'וברכה לראש משביר' זהו המברך מאה ברכות ביום, שמתברך

וברכה לראש משביר וכו' (משלי יא כו), 'משביר' ראשי תבות מאה ברכות שביום זהו ראויים, שיהיה לברך מאה ברכות שביום פראוי, דבזה קרא 'משביר' וברכות יחלו על ראשו:

אף בשבת יהיה זהיר במאה ברכות

והנה גם בשבת יהיה זהיר האדם לברך המאה ברכות, דמספר 'מאה ברכות ביום' הוא גימטריא 'לשבת', לרמוז דגם ביום השבת ישתדל האדם להשלים המאה ברכות. וגם מלת 'השבת' ראשי תבות שבת תברך המאה ברכות.

נשמה שבאדם מתוספת בהם כח והארה גדולה ומוסיפים חזק ואמץ, וזהו 'שברתי לישועתך ה'', היא התוספת של נפש רוח נשמה בשבת.

ואומר באיזה כח אני מחכה ומצפה לתוספת הנפש רוח נשמה, משום דקמיתי מצותיך בששת ימי המעשה, וזהו 'ומצותיך עשיתי', דהיגו בששת ימי החל.

רמזים נפלאים בראשי תבות

והנה הנשמה והרוח והנפש רמזים במלת 'ישועה', דמלת 'נשמה' עם הכולל גימטריא 'הישועה'. ועוד, 'לישועתך' גימטריא 'הנשמה ונפש'. ועוד, 'התשועה' במלוי ה"י תי"ו שי"ן וי"ו עי"ן ה"א עם הכולל גימטריא 'רוח' במלוי רי"ש וי"ו חי"ת, הרי נפש ורוח ונשמה במלת 'ישועה'.

ועוד, 'שברתי לישועתך' גימטריא 'תוספת הנשמות' עם הכולל, דנפש רוח נשמה שלשתן נקראות נשמות או רוחות או נפשות. ועוד, 'שברתי לישועתך' עם הכולל גימטריא 'ציפיתי מששת ימי החול'.

נמצא הכל נרמז ב'שברתי לישועתך', רמזו תוספת הנפש רוח נשמה, והנפש רוח נשמה בעצמם, ומששת ימי החל היה מחכה ומצפה להם. וכל זה בקיום המצות פראוי, וזהו 'ומצותיך עשיתי', דזהו עקר:

מעגלי צדק

רבי יעקב אביהצירא זיע"א

ע"י עבודת ימי המעשה פראוי זוכה לתוספות נר"ן בשבת

האדם צריך לשמר קדשת שבת פראוי, כמו שנאמר (שמות כ ח) 'זכור את יום

לה', 'משה אכלהו היום' ראשי תבות 'מאה'.
עוד, 'כי שבת' גימטריא 'מאה ברכות ביום':

ויאמר 'משה אכלהו היום' ראשי תבות 'מאה'
זזה נרמז גם כן במה שאמר הפסוק (שמות טז
כה) 'ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום

אוצרות גאוני הדורות

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (יט ב)

שארית יעקב

רבי יעקב ב"ר יואל זצ"ל

תמיתה השטן ואמות העולם רק כששניהם
יחריו מהי התועלת בכפרת פרה אדמה

ברש"י: לפי שהשטן ואמות העולם מונין
את ישראל לומר מה המצוה הזאת
ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה 'חקה' גזרה
מלפני אין לה רשות להרהר אחריה. צריך
לחמץ שהוא אומר 'לפי שהשטן ואמות' אומרים
מה מצוה זאת ומה טעם יש בה, ואם היה
אחד שואל לא היה יכול לשאל מפני מה הוא
כן.

חטא עגל ולהיות חרות ממנות, ואם יבואו
אמות העולם לבדם לשאל מה מצוה זו, יש
להשיב להיות חרות ממלכיות, מה שאין כן
שניהם כאחד באים לשאל מה מצוה זו, אף
שהוא באה לכפר על העגל מכל מקום אין
יכולין להיות חרות רק מן חד או מן מנות
או מן מלכות, ועל כן חד מענשים הנ"ל
נשאר מאצליכם להיות בינינו, ואם כן מה
מצוה זו ומה טעם יש בה. ולפיכך מתרץ לכך
נאמר חקה חקה חקקתי ואין לה רשות להרהר.

כל הנגע כמת בנפש האדם אשר ימות ולא
יתחטא את משכן ה' טמא ונכרתה הנפש ההוא

מישראל (יט יג)

לחם אשר

רבי אשר אנטייל יהודה מילר זצ"ל

כשזכרון יום המיתה אינו מועיל להתגבר על
היצר הרע שוב אין תרופה למכתו

ויש לפרש על דרך המוסרי, דהנה אמרו
חז"ל (ברכות ה) לעולם ירגיז אדם יצר
טוב על יצר הרע, נצחו מוטב, ואם לאו יעסק
בתורה וכו', יקרא קריאת שמע, ואם לאו יזכיר
לו יום המיתה. ואם כן האפן האחרון הוא
שיזכיר לו יום המיתה, ואם גם היום המיתה
לא יועיל לו, אז זה הוא עומד בדיוטא
המתחננה, ועד נצח לא יראה עוד אור התורה
והמצות.

צריך לישב בהקדים גמרא (שמו"ר מא ז) וגם
בפירקי אבות (פ"ו מ"ב), 'חרות על הלחת'
(שמות לב טז) 'יש שני דעות ממה הוא חרות,
לפי שאל תקרא חרות אלא חרות, טעם אחד
חרות ממלכיות אבל ממיטה לא חרות, ואיכא
מאן דאמר אמר חרות ממיטה וממלכיות לא
היה חרות, וכיון שחטאו בטל אותו חרות
שהיה להם מחמת התורה.

וכיון שהתרצה להם הקב"ה על ידי פרה
אדמה, פדאיתא (תנחומא חוקת ח) תבוא
אמה ותקנח צואת בנה, אם כן על כן צריך
להיות [חרות] חד, או ממלכות או ממיטה.
ממילא לפי זה אם יבוא שטן לבד לשאל מה
מצוה יש בפרה, יש להשיב שהיא באה לחנן

זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים (ט)

(ד)

מאזני צדק

רבי מנחם מנדל טפירא זצ"ל

על ידי למוד התורה מכיר האדם בחסרונותיו

ואמר חז"ל (ברכות סג): אמר ריש לקיש מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמיטת עצמו עליה, שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהל'. וצריך באור סיפא דהאי קרא 'כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים'.

ונראה בס"ד דגם זה משפעי בלומדי תורה לשמה. וכמו שכתבנו לעיל דעל ידי למוד תורה הקדושה מוצא תמיד חסרונות בעצמו, ורואה בעיניו אשר עדין לא יצא ידי חובתו בכל המעשים ופוסל מעשיו הראשונים, וזה הענין תורה אצל פרה אדמה, שתורה גם כן מטהרת טמאים על ידי המאור שבה שמחזירו למוטב, ומטמאת טהורים להודיע שעדין לא יצא ידי חובתו.

וזהו שאמר הכתוב כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים, רצה לומר יודע האמת אשר כל שבעת ימים של ימי השבוע לא עשה אותן פראוי וכחובה, ועל ידי זה הוא מוסיף והולך להטיב מעשיו.

ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן (כ א)

זכרון יצחק

רבי יצחק הונגלרנטר זצ"ל

נקנסה מיתה על משה רבנו בחטאו הראשון לפי ששמע את הצווי מפי הגבורה

פרש רש"י 'כל העדה' עדה השלמה, שפכר מתו מתי מדבר, ואלו פרשו לחיים

ואם כן זה שאמר, כל הנגע במת, דהינו שפכר עלה על זכרונו ונגע בשכלו בנפש אדם אשר ימות שסופו של אדם למות, ובכל זאת לא יתחטא שלא נצח ליצר הרע ולא עשה תשובה, איש כזה את משכן ה' טמא דהינו נשמתו שהיא בחינת משכן ה', שהיא חלק אלקי ממעל 'טמא', על דרך שנאמר (ויקרא כו יא) 'ונתתי משפני בתוככם', או על דרך שאיתא במדרש 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שמות כה ח), בתוכה לא נאמר אלא 'בתוכם' מלמד שהשכינה שונה בכל אחד מישראל, ונכרתה הנפש ההוא שאין עוד תרופה למכתו, כי לא יעלה על לבו הרהור תשובה.

את משכן ה' טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה עוד טמאתו

בו (יט ג)

אשי ישראל

רבי ישראל בודא זצ"ל

הנכנס למקדש בטמאה מתוספת עליו טמאה רבה

מאבא מורי זל"ה שמעתי שיש לפרש, שלא יעלה על דעת הטמא שאם יכנס למקום המקדש שעל ידי זה יטהר מטמאתו, שהקדשה מהמקום תחופף עליו, כי אדרבא נהפוך הוא, כי אז ימציא לו שתשרה עליו עוד יותר רוח הטמאה, יען מחמת אור הקדשה אשר שאף במעט קט, ימציאו רוחות הטמאה חיות לשרות עליו ביתר עז ולשאף זה ממנו.

וזה אמרו כי אם יכנס בטמאה לעזרה, ויבצע מי נדה לא זרק עליו, על כן טמא הוא ועוד טמאתו בו, ירצה, עוד יותר תשרה עליו הטמאה.

עדה השלמה שפָּכַר מתו מתי מדבר, ואם פן הרי מאז שמע משה הדבור מפיו יתברך ממש ולא על ידי שליח, ואם פן לא היה מקום למחל למשה אף בפעם ראשונה וכדאמרן, ולכך נקנס מיתה למשה בעון מי מריבה.

ותמת שם מרים ותקבר שם (כ א)

פתח אליהו

רבי אליהו ילזו זצ"ל

מנין שמיתת נשים צדקניות מכפרת

מובא בגמרא מועד קטן (כח:), שהטעם שנסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדמה, ללמד, שכשם שפרה אדמה מכפרת, אף מיתת צדיקים מכפרת. וקשה, והלא כבר למדנו זאת, ממיתת בני אהרן שנאמרה בסמיכות לעבודת יום הכפורים (ויקרא טז, א), ואמר בירושלמי יומא (פ"א ה"א), מכאן שמיתת צדיקים מכפרת. ואם פן, מדוע הצרכה התורה שוב ללמדנו ענין זה.

ויובן, בהקדים מה שיש לבאר שהטעם שמיתת הצדיקים מכפרת, הוא מדין ערבות שיש לכל ישראל זה עם זה. חמת פן, ממיתת בני אהרן, לומדים שמיתת הצדיקים מכפרת. אף מיתת צדקניות שמכפרת, לא נדע, שהרי נשים אינן בכלל ערבות, כמ"ש הרא"ש (ברכות פ"ק ג' ס"י יג), ומנין שמיתת נשים צדקניות מכפרת?

לפיכך, הסמיכה התורה את מיתת מרים לפרשת פרה אדמה, ללמד, שכשם שפרה מכפרת, אף שאין שיך בה טעם ערבות על ישראל, כך גם מיתת נשים צדקניות מכפרת, אף שאינן בדין ערבות. והטעם שדומים זה

ע"כ. ראוי להבין לאיזו צרך השמיענו הפתוב אשר העדה הזאת לא היו מדור המדבר.

ובדרוש אמרתי בזה על פי מה דאיתא במדרש תנחומא (ראתחנן ו), וזה לשונו: אמר משה לפניו, עם כל הבריות אתה מתנהג במדת רחמים שנים שלשה פעמים כו', ואני עון אחד אין אתה מוחל לי, עכ"ל.

וראיתי להגאון בעל ספר משען הפנים בחדושי פרשת בראשית, שכתב דלפי מה דאיתא בספר עיון יעקב (שבת נה:), דהא דקנס הקב"ה מיתה על אדם הראשון ולא מחל לו מטעם שאמר חז"ל ביומא (פ"ו:) אדם עובר עברה פעם ראשונה מוחלין לו, הינו משום פיון דהקב"ה בעצמו צוה לו ולא על ידי שליח, אין נמחל לו אף בפעם ראשונה, כמו דכתיב (קהלת ח ב) את פ"י מלך שמר, אם פן אין מקום לטענת משה הנ"ל, פיון דמשה רבנו הכל שמע מפ"י הגבורה, עכ"ד הרב בעל משען הפנים.

והנה אמרינן בש"ס דבבא בתרא (קכ"א:), עד שלא פלו מתי מדבר לא היה דבור עם משה כו', וכתב הרשב"ם דאם הצרכו לדבור כגון במעשה דקרח, היה מדבר עמו על ידי מלאך. ולפי זה אם היה הענין של מי מריבה בזמן שעדיין לא פלו מתי מדבר, דאז לא היה משה שומע נבואתו מפ"י הקב"ה בעצמו, אם פן לא היה מקום לקנס מיתה על משה בעברו על צויו יתברך, ומשום דכפעם ראשונה מוחלין לו.

ועולה שפיר דהפתוב פה בא להשמיענו בפרשת מי מריבה, שלא יהיה מקום להקשות איך נקנס מיתה על משה רבנו ולא נמחל לו העון בפעם ראשונה, לזה אמר הפתוב מתחלה ויבאו בני ישראל כל העדה וגו', והיגו

לְזוֹה, כִּי פָּרָה אֲדַמָּה מִכַּפְרֵת עַל עוֹן הָעֶגְלָה, מְטַעַם שֶׁתְּבוֹא הָאֵם וּתְקַנְחָה אֶת צוֹאת בְּנֶהּ, כְּמוֹכָא בַּמִּדְרָשׁ (בַּמִּדְרָשׁ יט, ח), וְגַם נִשְׁמָע צְדָקָנִיּוֹת שֶׁהֵן בְּכַחֲמֵינָה אִם לְדוֹרָן, מִכַּפְרֹת בְּמִיתָתָן וּמְקַנְחוֹת אֶת עוֹנוֹת בְּנֵי הַדֹּרָן. (בַּאֲדִיבוֹת מִכּוֹן חַמְיָה סִפְרָה נְחִיבוֹת)

צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תְּפִידָה

רַבִּי בֶן צִיּוֹן הִכְהֵן יְהוֹנָתָן זצ"ל

מִשָּׁה מִשְׁכַּנֵּעַ אֶת מֶלֶךְ אֲדוֹם שֶׁאֵין לוֹ לַחֲשׁוֹשׁ מִכְּנִיסָתָם לְאֶרֶץ

קִשָּׁה, מֵאַחַר שֶׁכָּל מִטְרַת הַשְּׁלִיחוֹת לְמֶלֶךְ אֲדוֹם, הִיָּתְהָ בְּכַדִּי לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ 'נַעֲבֹרָה גַּא בְּאַרְצְךָ', אִם כֵּן לְשֵׁם מָה הַקְּדִים מִשָּׁה לְסַפֵּר לְמֶלֶךְ אֲדוֹם עַל 'שִׁיבְתֶם' בְּמַצְרַיִם יָמִים רַבִּים', וְעַל קִשֵּׁי הַשְּׁעֵבֹד, וְעַל כֶּף שֶׁה' הוֹצִיאָם מִשָּׁם עַל יְדֵי מֶלֶךְךָ.

וּנְרָאָה לְבָאָר, שֶׁהִנֵּה אָמַר ה' לְאַבְרָהָם בְּכַרִּית בֵּין הַבְּתָרִים, 'כִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאַרְץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה' (בְּרֵאשִׁית טו, יג). וְאַף שֶׁבְּפֶעַל הָיָו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַצְרַיִם רַק מֵאַתִּים וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים, מִכָּל מְקוֹם, קִשֵּׁי הַשְּׁעֵבֹד הוּא שֶׁהַשְּׁלִים אֶת הָעֲבוּדָה שֶׁהָיָו צְרִיכִים לְעַבֵּד בְּמִשְׁךָ אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וְכַמוֹת קִשֵּׁי הַשְּׁעֵבֹד שֶׁל מֵאַתִּים וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים, שׁוֹתֶה בְּאִיכוֹתָה לְעֲבוּדָה שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה (עֵיין 'פְּרֶשֶׁת דְּרֻכִים' דְּרוֹשׁ ה').

אֲמַנָּם, בְּמִסְכַּת שֶׁבֶת (י: ד"ה נַחְלִגְלָה) כְּתוּבָה הַתּוֹסְפוֹת, כִּי קִשֵּׁי הַשְּׁעֵבֹד בָּא בְּעוֹן מַכִּירַת יוֹסֵף. וּלְפִי זֶה, לֹא נִתֵּן לְתִלוֹת אֶת קַצּוֹר שָׁנוֹת הַשְּׁעֵבֹד בְּקִשֵּׁי הַשְּׁעֵבֹד.

עוֹד יֵשׁ לְהַקְדִּים אֶת מָה שֶׁכָּתַב רַבִּי שְׂאוּל הִכְהֵן בְּסִפְרוֹ 'נְחִיב מְצוֹתֶיךָ' (דף קיז ע"ב), שֶׁבְּרֵאוֹת עֲמַלְק אֶת יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים מִמַּצְרַיִם בְּטָרָם מְלֹאת לָהֶם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, חֲשַׁשׁ וּפְחַד שֶׁאֵת הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרוֹת הוּא יִצְטָרֵךְ לְפָרֵעַ, שֶׁהָרִי גַם הוּא מְזַרַע אַבְרָהָם, וְגַם בּוֹ יְכוּל

וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּ נָא הַמְרִים (כ י)

חַיִּים מִירוֹשָׁלַיִם

רַבִּי חַיִּים אֲבָרְהָם גֵּאֲוִין זצ"ל

קָרָא מִשָּׁה רַבְּנוּ לְיִשְׂרָאֵל שׁוֹטִים לְפָטְרָם מְעוֹן מְעִילָה

וַאֲמָרוּ רַבִּי שְׁקָרָא שׁוֹטִים. וְצָרִיךְ לְהַבִּין דְּמֵאֵי כְּנִנְתּוּ לְקָרָא אוֹתָם שׁוֹטִים לֹא לְחִנּוּם, וְאַפְשָׁר דְּאַדְרָבָא רְצָה בְּזָה לְפָטְרָה אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְחַיֵּב אֶת עַצְמוֹ, וְהוּא דִּידוּעַ דְּאַמְרִינָן בְּקַדוּשֵׁין (מב:): דְּבְמְעִילָה יֵשׁ שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבָרָה, וְאִם כֵּן הַמְשַׁלַּח חַיֵּב, וְאִם כֵּן בְּהַכָּאת הַסְּלַע אֵית בֵּיה מְעִילָה, דְּאַמְרוּ ז"ל שֶׁהִנֵּה שֵׁם הַמִּפְרָשׁ חֲקוּק בּוֹ בְּמִטָּה וְהוּי כְּנִנְתָה מִן הַהַקְדָּשׁ, וְיַעַן כָּל מְעַשְׂוֵי שֶׁל מִשָּׁה הִנֵּה בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל שֶׁשְּׂאֵלוּ מִים לְשׁוֹתָה, אִם כֵּן חַיֵּיב כְּשִׁלְיַח דִּישְׂרָאֵל, וְהִנֵּה הַמְשַׁלַּח חַיֵּב וְהַשְּׁלִיחַ פְּטוּר, לְכֵן קָרָא שׁוֹטִים דְּחַרַּשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן לְאוֹ בְּנֵי שְׁלִיחוֹת נִינְהוּ, וְכִנְנְתּוּ לְחַיֵּב אֶת עַצְמוֹ וּלְפָטְרָם לְיִשְׂרָאֵל, כְּמִנְהַגוֹ הַטּוֹב לְמַסַּר עַצְמוֹ בְּעַד יִשְׂרָאֵל כְּדַכְתִּיב (שְׁמוֹת לב לב) 'מְחַנֵּי נָא', אֶף הִכִּי נְמִי פְטָרָם בְּזָה, דְּבַכְהֵאֵי גִוְנָא גַם בְּמְעִילָה וְדֵאֵי הַמְשַׁלַּח פְּטוּר.

וַיִּשְׁלַח מִשָּׁה מְלֹאכִים מִקְדָּשׁ אֵל מֶלֶךְ אֲדוֹם וַיֹּדְרוּ אֲבַתְּיָנוּ מַצְרִימָה וְנִשְׁבַּע בְּמַצְרַיִם יָמִים

ועדין יש לכם חשש שתצטרכו אתם להשלים את המגזן של השעבוד. זה לא יתכן, שכן, אם סימנו את חלקנו בשעבוד, אזי מדוע שלח ה' שליח להוציאנו ממצרים, והלא ראויים אנו להגאל על ידי ה' בעצמו שאז זו גאלה שאין אחריה גלות נוספת, אלא מזה שה' שלח שליח לגאלנו על כרחך שלא סימנו את חלקנו בשעבוד ואת החלק שנשאר נשלים אנחנו בגליות נוספות ולא אתם, ולכן אין סבה שתמנעו אותנו מלעבר בארצכם. (באדיבות 'מכון

חכמי ספרד' נתיבות)

וירדו אבותינו מצרימה ונשב במצרים ימים רבים וירעו לנו מצרים ולאבותינו (כ טו)

זרע אהרן

בפי אהרן ייטלש זצ"ל

השלמת גזרת גלות מצרים על ידי שלשה אפנים

פרש רש"י ירעו לנו' סבלנו צרות רבות, וְלֹאֲבֹתֵינוּ מִכָּאן שְׁאֲבוֹת מִצְטַעְרִין בְּקֶבֶר כְּשִׁפְרָעוֹת בָּאָה עַל יִשְׂרָאֵל. וְיֵשׁ לְדַקְדָּק, הָאֶחָד, מֵאֵי נִפְקָא מִנָּה לְמַלְךְ אֲדוֹם אִם סָבְלוּ צָרוֹת רְבוֹת אוֹ לֹא. וְהַשְּׁנִי, מֵה נִפְקָא מִנָּה אִם אֲבוֹת מִצְטַעְרִין בְּקֶבֶר אוֹ לֹא. וְהַשְּׁלִישִׁי וְיִשְׁלַח מִלְאָךְ, דְּהֵיזֵה לוֹ לְשַׁלַּח בְּקִצּוֹר וְיִנְצַעַק כּו'. וַיִּצְאֵנוּ מִמִּצְרַיִם.

ונראה על פי מה שכתב רש"י, 'אחיד ישראל', אמרו לו אחים אנו בני אברהם שנאמר לו 'כי גר יהיה ירעך', ועל שנינו היה אותו חוב לפרעו, ואין לה לעורר על כבוש ארץ ישראל. אף שהיה טענה למלך אדום שלא היו בגלות כי אם רדו שנה, והתשובה, שהקשי שעבוד השלים לארבע מאות, אי נמי צער

להתקיים מה שאמר ה' לאברהם 'כי גר יהיה ירעך'. מחמת כן, יצא להלחם בישראל, כדי שמתוך פחד המלחמה יבקשו לשוב מצרימה, שם יפרעו את השנים הנותרות.

עוד יש להקדים את מה שכתב רבי יצחק קונשטאט בספרו 'לוח ארז' (פר שמוח), כי מה שהוציא ה' את ישראל על ידי שליח, באמרו 'וישלח מלאך ויצאנו ממצרים', הוא לפי שאם היה ה' בעצמו גואל את ישראל, היתה זו גאלת עולמים שאין אחריה עוד גליות. ומאחר שעל ישראל לעבר עוד גליות, לכן הוציאם על ידי שליח.

ומעתה, חששו ישראל, שגם אדום, כעמלק, יחשש שהשנים שנותרו לשעבוד מצרים יפלו עליו, ולא יתן להם לעבר בגבולו, כדי לגרם להם לשוב למצרים, ושם כבר ישלימו את שנות השעבוד.

וכדי לפרך טענה זו, הקדים משה ואמר 'ונשב במצרים ימים רבים'. כלומר, ישכנו שם יותר מחציו של הזמן שנגזר בבית בין הבתרים. ואם יש ממש בחשש שלכם שרק חצי מהשעבוד הטל עלינו, ואתם תהיו אלו שתצטרכו להשלים את חציו השני של השעבוד, הרי שהיינו צריכים לצאת כבר לאחר מאתיים שנה בדיוק ולא לאחר מאתיים ועשר שנים. אלא ודאי, שפריעת השנים הנותרות אינה מטלת עליכם. ואל תתמהו, אם כן מדוע לא נשארונו במצרים עד סוף הזמן? כי הלא 'וירעו לנו מצרים ולאבותינו', וקשי השעבוד השלים את הזמן.

והוסף משה ואמר, אף אם תטענו שקשי השעבוד היה בשביל עון מכירת יוסף (כדברי תוס'), ונמצא שיצאנו קדם זמננו,

אדום רצה שישראל ישארו גרים

יש לְדַקְדֵק, שְׁלֹכְאוֹרְהָ הִיָּה לוֹ לומר 'לא תעברו בארצו', ומהו "בי". ונראה לומר, על פי מה שכתב רש"י על הפסוק "כה אמר עבדך יעקב עם לכן גרתי" (בראשית לב, ה), 'לא נעשיתי שר וחשוב אלא אגר'. אינך פדאי לשנא אותי על ברכות אביך שברכני "הוה גביר לאחידך" (שם כו, ט), שגרי לא נתקממה בי'. כלומר, שאותיות 'בי' מתבת "גביר" לא נתקמו בי, ונותתי אגר'.

ומעתה, מלך אדום, שהיה מצאצאי עשו, כמו שנאמר "הוא עשו אבי אדום" (שם לו, מג), מצרות עינו, חשש כי פאשר יעברו ישראל בגבולו ויגיעו לארץ ישראל, לא יהיו עוד גרים' כמו שהיו עד עכשו, אלא גבירים' ככרפת יצחק ליעקב "הוה גביר לאחידך", ויתוסף 'בי' לתבת 'גר', וזהו אמרו "לא תעברו בי". והיה ואם ברפת יצחק ליעקב תתקיים ותהיו בכחינת "גביר" אי ממילא גם ברפת יצחק לעשו, שאמר לו "ועל חרפך תחיה" (שם, כו, מ), תתקיים, ולפיכך, אמר אדום לישראל "פן בתרב אצא לקראתך". (באריכות נתיבות)

קח את אהרן ואת אלעזר בנו והעל אתם הר הקדש והפשט את אהרן את בגדיו והלבשתם את אלעזר בנו (כ כה-כו)

שלוש יבבות

רבי יהודה ליב קארלבווג זצ"ל

הלך אהרן להר הקדש בכגדי כהנה כיון שמינתו כפרה על ישראל

קשיא טובא איך התר לאהרן ללבש בגדי כהנה גדולה דאית בהו פלאים, הא קמא לן (מנחות מג.) דלא אשתיי אלא בעדן

האבות שבקבר השלים, אי נמי המלאכים השלימו הגלות פדאיתא במדרשים.

וזהו שאמר וירעו לנו המצרים שפכלנו צרות רבות והשלם הקשי שעבוד, ולאבותינו שהיו מצטערין בקבר השלימו, וישלח מלאך והשלימו המלאכים ואין לה לעורר על פבוש ארץ ישראל.

והנה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך (כ טז)

מלא העמר

רבי אריה ליב צינץ זצ"ל

הכסתה ישראל לאדום שלא יעברו בשדותי מכח הנס של מועט המחזיק את המרבה

ההודעה הזאת, אפשר כי למען לא יג לבו כי מתנה רב איך אפשר שלא יעברו בשדות וכרמים, ואולם כבר אמר בזהו שבמדבר היה עמהם אוירא דארץ ישראל, וטבע ארץ ישראל מועט מחזיק את המרבה, ולא אמר אדם צר לי המקום שאלין בירושלים (אבות פ"ה מ"ה), וכן בסלע כלם הקהיל אל פני הסלע.

לזה אמר הנה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך, שכלם הם בקדש, אף שהיא עיר קטנה בקצה הגבול, עד שראוי שתאמין שגוף בדרך המלך, ולא נטה זמין ושמאל עד אשר נעבר גבולך.

ויאמר אליו אדום לא תעבר בי פן בתרב אצא לקראתך (כ יח)

תרחם ציון

רבי רפאל בניציון הכהן זצ"ל

שָׁאֲמְרוּ רַז"ל (גיטין כ.) על פְּסוּק (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ לְשִׁמָּה'.

על כן יאמרו המשלים באו חשבון תכנה ותכונן עיר סיחון (כא כז)

בן איש חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

עשית כל התרי"ג מצות על ידי מחשבה ודבור

רַז"ל (כ"ב עה:) אָמְרוּ, המושלים ביצרים, גם עיר סיחון דָּרְשׁוּ רַז"ל נוטריקון סיחה נָאָה. וְנִרְאָה לְפָרֵשׁ בַּסֵּד הַכְּתוּב לְפִי דָרְכָם, כִּי יָדוּעַ שֵׁיִשׁ כַּמָּה מִצְוֹת שָׂאֵי אֲפָשֶׁר לְקַיֵּם אוֹתָם בְּמַעֲשֵׂה, אִךְ הָאָדָם נִשְׁלָם בְּהֵם בְּתַרְתִּי. הָאָחָד מִצַּד הַמַּחֲשָׁבָה, חָשַׁב אָדָם לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנֶאֱנָס וְלֹא עָשָׂאָה מַעֲלָה עֲלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלוֹ עָשָׂאָה, כְּמוֹ שָׁאֲמְרוּ רַז"ל (ברכות ו.) עַל פְּסוּק (מלאכי ג טז) 'וְלַחֲשָׁבֵי שְׂמוֹ'. וְהַשְּׁנִית עַל יְדֵי הַדְּבֹר, כְּמוֹ שָׁאֲמְרוּ (מנחות קי.) עַל פְּסוּק (ויקרא ז לז) 'זֹאת הַתּוֹרָה לְעֹלָה' וְכוּ' כֹּל הַקּוֹרֵא בְּפִרְשֵׁת עוֹלָה כְּאֵלוֹ הַקְּרִיב עוֹלָה וְכוּ'.

וְזֶה שְׂכָתוּב עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמְּשֻׁלָּמִים אֵלֶי הַצְּדִיקִים שְׂמוֹשָׁלִים בִּיצָרִים, שְׂבָאוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה לְהַשְׁלִים תִּקּוֹן שְׁלֵהֶם בְּתַרְי"ג מִצְוֹת, בְּאוֹ חֶשְׁבוֹן. הִיא הַמַּחֲשָׁבָה טוֹבָה לְהַשְׁלִים בָּהּ הַמַּעֲשֵׂה. וְעוֹד תִּכְנֶה וְתִכּוֹנֵן נִשְׁמַתָּם עַל יְדֵי עִיר סִיחֹן, עִיר' רְצָה לֹמַר גּוֹף הַנִּקְרָא 'עִיר קַטְנָה' (נדרים לב:), 'סִיחֹן' נוטריקון סִיחָה נָאָה, רְצָה לֹמַר גּוֹף הַמְהַלֵּךְ אַחַר סִיחָה נָאָה שֶׁל תּוֹרָה, שְׁקוֹרָא בְּפִרְשִׁיּוֹת שֶׁל הַמִּצְוֹת, וְאָז נִשְׁלָם בְּזֶה חֵלֶק הַמַּעֲשֵׂה.

עֲבוּדָה, אֲבָל שְׁלֹא בְעֵדֶן עֲבוּדָה לֹא אֲשַׁתְּרִי, בְּשִׁלְמָא אֲלַעְזֹר נִתְחַנֵּף עַל יְדֵי לְבִישָׁה זֹו לְכַהֲנָה גְדוּלָה, וְשִׁפִּיר אֲשַׁתְּרִי גְבִיּה אֲפִלוֹ שְׁלֹא בְעֵדֶן עֲבוּדָה מִשׁוּם חֲנוּף, כְּדָכְתִּיב (שמות כט ל) 'שְׁבַעַת יָמִים יִלְבָּשֶׁם הַכֹּהֵן תַּחֲתוֹ מִבְּנֵי יוֹגוּ', אֲבָל מַה שֶׁתֵּר לְאֶהֱרֹן לְלַבֵּשׁ כְּלָאִים קִשְׂיָא. וְיִבּוֹדָי יֵשׁ לֹמַר עַל פִּי הַדְּבֹר שָׂאֵנִי, אֲבָל מִכָּל מְקוֹם יֵשׁ לְבַקֵּשׁ טַעַם עַל מָה צָוָה ה' לַעֲשׂוֹת כְּכֹה.

וְאָמַר הַגָּאוֹן זצ"ל עַל פִּי מַה שָׁאֲמְרוּ רַז"ל דְּמִיתַת צְדִיקִים מְכַפֶּרֶת כְּקַרְבָּנוֹת, נִמְצָא כְּשִׁקְבַל אֶהֱרֹן עַל עֲצָמוֹ לַעֲלוֹת הַהָרָה עַל מְנַח לְמוֹת שָׁם, אוֹתָהּ הִלִּיכָה חֲשׂוּבָה כְּאֵלוֹ עוֹמֵד עַל הַמְּזֻבָּח וּמְקַרִּיב קֶרְבָּן בְּמוֹעֵדוֹ. וְהִנֵּה כֹהֵן גְּדוֹל הַמְּקַרִּיב מְחַסֵּר בְּגָדִים עֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה, לָזֶה צָוָה לוֹ הַקַּב"ה שִׁיעֲלָה הַהָרָה כְּשֶׁהוּא לְבוּשׁ בְּגָדֵי כֹהֵנָה גְדוּלָה, לְהוֹדִיעַ כִּי בְהִיּוֹתוֹ הוֹלֵךְ לְמוֹת עוֹבֵד עֲבוּדָה תִּמָּה לְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, וְלָזֶה הִזָּה אָסוּר לוֹ לַעֲבֹד עֲבוּדָה זֹו בְּלֹא בְּגָדֵי כֹהֵנָה גְדוּלָה עֲלָיו. (הובא גם בשער בת רבים)

עלי באר ענו לה (כא יז)

אמרות טהורות

רבי בנימין חזקוני זצ"ל

השנת התורה על ידי הענוה

אֲפָשֶׁר לְפָרֵשׁ כַּמָּה שָׁאֲמְרוּ רַז"ל שָׂאֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת אֵלֹא בְּמִי שֶׁהוּא עֲנוּ, גַם נוֹדַע דְּבָאָר כַּפְּנֵי לְתוֹרָה. וְזֶה שָׁאֲמַר עַלִּי לְשׁוֹן מַעֲלָה, רְצָה לֹמַר הַרְוֵצָה שִׁזְכָּה לְמַעַלַת הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת בְּאֵר, יִשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת עֲנוּ וּשְׁפַל רוּחַ, וְהַעֲנוּהָ תִהְיֶה אֲמִתִּית מִלֵּב וְנִפְשׁ לְשֵׁם שְׂמִים, וְזֶה שָׁאֲמַר עֲנוּ לָהּ, עֲנוּ קְרִי בִיה, עֲנִיו בְּקִמְץ תַּחַת הַנּוֹי"ן, 'לָהּ' דְּהִינּוּ לְשִׁמָּה, עַל דָּרְךָ מַה

מנושאי הפרשה

הסתלקותו וקבורתו של אהרן הכהן

עקדת יצחק

בני יצחק עבד אמה זצ"ל

נקבר אהרן במוסרה כדי שלא יטלוהו בני אדם ויתעללו בו

וימת אהרן שם בראש החר (כ. כח). מפשט הכתוב יראה שלא נקבר אהרן בהר החר, כי לא נזכרה שם קבורה במקום מותו, לא בכאן ולא בפרשת המסעות. והקרוב כי לפי שמת בגבול ארץ אדום, וכבר יצאו לקראתם בעם כבוד למלחמה, חששו שמא יקחוהו משם, אם להתעלל בו או לעשותו עבודת אלילים, ולפיכך נשאוהו משם וחרו לאחוריהם שבע מסעות לקברו במוסרה שהוא מקום חוץ לארצם, ולא נזכר במותו בכל מקום שהיה בארץ אדום.

שפתי נהן

בני מרדכי הכהן זצ"ל

קבורת אהרן כמערה שנפתחה לו ונסגרה עליו

וימת אהרן שם בראש החר. המיתה נזכרה ולא נזכרה הקבורה כמו שאמר במרים, שאמר (לעיל כ א) ופתת שם מרים ותקבר שם, אלא לפי שנפתחה לו מערה ונסגרה עליו כשהושם שם וקלטתו לתוכה, ולזה אמר וימת אהרן שם בראש החר, לא אמר וימת שם אהרן כמו שאמר ופתת שם מרים, אלא וימת אהרן שם בראש החר, כאלו אמר הושם בראש החר ונתאזה למות שם, כי מצא מטה מצעת ונרות דולקות ואמר פה אשב כי אויטיה. וכן אהרן שם בראש ראשי תבות אשב.

תפארת יהונתן

בני יהונתן אייבשיץ זצ"ל

נקבר אהרן על ידי הקב"ה בעצמו

והפשט את אהרן את בגדיו והלבשתם את אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת שם (כ. כו). כאן הורה לנו התורה עצם גדלתו ומעלתו של אהרן כי נקבר על פי ה', כי אמרו חז"ל (ת"כ צו מכלתא דמלואים יח) דמשה שמש בכהנה גדולה, ואם כן אסור לטמא לו, ואלו [לא] לבש אלעזר שמונה בגדים אחר מיתתו של אביו הנה הוא מתעסק עמו, כי כהן הדיוט מטמא לאביו, אבל הוא על פי צווי הקב"ה לבש בגדי כהן גדול כחיי אביו ונתכהן בכהנה גדולה, ואם כן אסור לו לטמא לאביו, ומי היה קוברו כיון שלא היה עמו רק משה ואלעזר, ועל כרחי הקב"ה בעצמו התעסק עמו, ונכיא חולקיא דאהרן קדישא, והעיד לנו התורה על זאת בידים מוכיחות שנקבר בהתעסקות ה' בעצמו.

משך חכמה

בני מאיר שמחה הכהן מדווינסק זצ"ל

קבורת אהרן על ידי משה

וימת אהרן שם בראש החר. לא זכר קבורתו כאן, כמו שזכר במרים (לעיל כ א) ובמשה (דברים לד ו), ומזה דרשו (במדכ"ו יט יא) כי הראה להם את אהרן במשנתו, וזה יוראו כל העדה כי גוע אהרן.

עוד יתכן, דלדורות סגי ברבוי בגדים, ואם כן תכף היה אלעזר קדוש ככהן גדול, והיה אסור לטמא לאביו (ויקרא כא יא), והיה צריך משה לקברו, ואין זה מדרג הנמוס

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

נקבר אהרן בגבול ארץ אדום להורות שאין לעשו לערער על נטילת בכורתו

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן בְּהַר הַהָר עַל גְּבוּל אֶרֶץ אֲדוֹם (כ טו). נראה לתת טעם על שנקבר אהרן על גבול ארץ אדום, דהנה משה נקבר על הר נבו מול בית פעור, אשר סרחו שם ישראל ועברו לפעור בצואה הבאה מרב אכילה, ולקף משה אשר שהה בהר ארבעים יום וארבעים לילה בלא אכילה, ובזכותו ירד המן הנבלע באכרים מבלי צואה, והוא מגן על עון פעור במה שנקבר שם. **כך אהרן הצרף להקבר על גבול ארץ אדום, דטענת עשו היה 'הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים' (כו לו), פי לקח לו הבכורה והגדלה לעצמו, ועשו היה גדול ממנו בלדה, והני רק כגדול בידו. ואהרן היה גדול ממשה בשנים, מכל מקום מחל למשה כל גדלה בשמחה, כדכתיב (שמות ד יד) 'וראף ושמח בלבוי', הואיל ומשה גדול ממנו בבואה וחקמה, וכן נטלה העבודה מן הבכורים ונתנה לאהרן, על פן נקבר אהרן על גבול ארץ אדום להורות שאין לעשו לערער על פך.**

והפבור שיכתב שקברו משה ולא בנו, רק בפרשת עקב (דברים י 1) זכר ויקבר שם.

צפנת פענח

רבי יוסף ראזין זצ"ל

כשנקבר אהרן בראש ההר שהה בנו אלעזר למטה בהר משום אסור טמאה

וַאֲהֱרֹן יֹאסֵף וּמַת שֵׁם וּגו'. וַיִּמַת אֶהֱרֹן שֵׁם בְּרֵאשׁ הַהָר וַיִּרַד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר מִן הַהָר (כ כו-כח). נעשה אלעזר פהן גדול בזמן שאהרן חי, ואם פן אסור לטמא לאביו, וזה דאמר ואהרן יאסף, רצה לומר דצריך לפגס למקום אחר שלא יהיה שם עם בנו, ולקף הוא מת בראש ההר, והם היו רק בהר. **וַיִּרַד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר מִן הַהָר, וְלֹכֵן כְּתִיב בְּלִשׁוֹן יְחִיד וַיִּרַד, משום דקימא לן (ובחיים קב) משה זר, אם פן הוא מתר להיות במקום מיתת אהרן, וכן מבאר במדרש, וגם הוא הנה בראש ההר, אבל אלעזר דנעשה פהן גדול אסור לו שיהיה שם, וזה לשון יחיד כמו שכתבתי, ונקט באלעזר מן ההר.**

מעשי צדיקים

בעודם יושבים, אמר אחד הנוכחים במקום שלא הבין כיצד הפך רבי צבי הירש אותו הכיר מימים ימימה כמשרתו של הרבי, לממלא מקומו, "הנה רבי הירשלי מתנהג ברבנות כמו הרבי בעודו חי, אין חסר כאן רק שיאמר תורה".

זאת חקת התורה אשר צנה ה' לאמר (יש ב) **לרגל** היארצייט של הרה"ק **רבי מנחם מנדל מרימנוב** זיע"א, התקבצו לרימנוב כמה מגדולי הצדיקים, ביניהם הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זיע"א, וישבו בצוותא עם הרה"ק **רבי צבי הירש משרת מרימנוב** זיע"א, אשר כהן ברימנוב כממלא מקום רבו הקדוש.

נִגְדוּ עָלֶיָהּ וְהוּא יוֹגְלָהּ לְסַבִּיר, או שְׂמָא חִלְיָה גְרוּעַ מִכָּף.

בְּהִינְיָנוּ, עָלָה לְאַרְמוֹן הַמוֹשֵׁל, וְהִכְנִסוּ לְחֹדֶר הַקְּבֻלָּה, לְתַדְהַמְתּוֹ פִּגְשׁ בְּמִקּוֹם שְׁהִיָּה קֹשָׁה מִחֲשׂוֹבֵי רַבְּנֵיהּ שֶׁל פּוֹלִין, אִף הֵם הִזְמִינוּ לַפְּגִישָׁה וְלֹא יָדְעוּ עַל שׁוֹם מָה.

בְּגִבּוֹר הַמִּתַּח וְהַחֲרָדָה, הַחַל לַפְּסַע בְּחֹדֶר הַלוֹף וְשׁוֹב, לַפְּתַע הַבְּחִין הָרַב לְנִדּוּי בְּסִפְרֵי הַמִּנְחָה עַל הַכּוֹנְנִית, סִקְרָגוֹתוֹ הַתְּעוֹרָרָה לְמִרְאֵה הַסִּפְרֵי, נִטְלוּ, וְרָאָה שְׂזָה חֲמֹשׁ עִם פְּרוֹשׁ הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ זִיע"א.

הַשְּׂתוּמִים רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֵה לְחַמֵּשׁ זֶה בְּאַרְמוֹן הַמוֹשֵׁל הַגּוֹי, פְּתַחוּ, וְרָאָה כִּי דָף אֶחָד מִקְּמֵט בְּקִצְהוֹ, לְשֵׁם סִימָן. הַעִיף בּוֹ מִבֵּט, וְהִבִּין הַכֹּל, מִיָּד פִּנָּה לְעִמְיִתּוֹ הַרְבָּנִים וּבִקֵּשׁ שְׂיִנְיָחוּ לוֹ לְנַהֵל אֶת הַשְּׂיִחָה עִם הַמוֹשֵׁל וְלֹא יִתְעַרְבוּ בָּהּ, גַּם אִם דְּבָרָיו יִקּוּמּוֹ אֹתָם וְיִרְאוּ בְּעִינֵיהֶם תְּמוּהִים.

הַרְבָּנִים תְּמַהוּ לַפְּשָׁר הַבְּקָשָׁה, אִךְ שְׂמַחוּ שֶׁהֶאֱחָרִיז הַוּסְרָה מֵעַל כְּתַפְיָהֶם, הַדְּלַת נִפְתָּחָה, וְהַמוֹשֵׁל נִכְנָס אֶל הַחֹדֶר עִם קְבוּצַת מְשֻׁכְּלִים, בְּיַנְיָהֶם הַמוֹמֵר חֶזְקָאֵל אֲרִיָּה הוֹגָא שֶׁר", שֶׁשְׂנָה אֶת שְׁמוֹ לְסַטְנִיִּסְלַב קוֹיִזְמִיר.

מוֹמֵר נִתְעַב זֶה כְּבָר הַמִּיט גְּזַרְת שְׂרַפָּה עַל הַשְּׁלָחַן עֲרוּף - חוֹשֵׁן מִשְׁפָּט, הַכּוֹתֵב שְׂאִין לְהַחֲזִיר אֲבֹדַת הַגּוֹי אֲלֵא מִפְּנֵי מִצְוֹת 'קְדוֹשׁ הַשֵּׁם', מֵה זֹמָם הוּא עֵתָּה.

מִבְּט שֶׁל לְהִיטוֹת וְנִצְחוֹן הִיָּה בְּפִנְיָהֶם, הַמוֹשֵׁל נִגְשׁ יֶשֶׁר לְעַנְיָנוּ, "אַתֶּם הַיְּהוּדִים לּוֹמְדִים אֶת הַחֲמֹשׁ עִם כָּל מִינֵי פְּרוֹשִׁים, נִכּוֹן", שְׂאֵל, שְׂנֵי הַרְבָּנִים תָּלוּ מִבְּטָם בְּרַבָּה שֶׁל רְאֻדוֹם, שְׂאָמֵר, "אֲכַן כֵּן, פְּרוֹשׁ רִשְׁ"י וְרַמְבַּ"ן, אֲבָן עֲזָרָא וּסְפָרְנוֹ, כְּלִי יִקָּר וְאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ, וְעוֹד".

הַגֵּם שֶׁהַדְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּזִלְזוּל, מִיָּד פְּתַח רַבִּי צְבִי הִירֵשׁ וְאָמַר מִדְּבָרֵי תוֹרָתוֹ לְכָל הַנֶּאֱסָפִים. הָיוּ מֵהַנוֹכַחִים בְּמִקּוֹם שְׁהִיָּה קֹשָׁה בְּעִינֵיהֶם, אִיךְ נִשְׂאוּ לְבוֹ מוֹל כָּל הַגְּדוֹלִים לּוֹמֵר תוֹרָה, וְאִף הָיוּ שֶׁהִבִּיטוּ עָלָיו בְּזִלְזוּל מָה עָבוּר כָּף.

בְּקָרֵב הַיּוֹשְׁבִים בְּמִקּוֹם, הִיָּה הַרְה"ק רַבִּי יוֹסֵף בְּרוּךְ מִנֵּי־שְׂטָאט זִיע"א, בֶּן הַרְה"ק רַבִּי קְלוּנִימוֹס זִיע"א בְּעַל הַמְּאוּר וְשִׁמְשׁ, שְׁהִיָּה מִחֲסִידֵי רַבִּי צְבִי הִירֵשׁ, וְאִף הוּא תְּמַה עַל כָּף, מִדּוּעַ עָשָׂה כְּזֹאת, לְעוֹרֵר עָלָיו קְנָאָה, לְכוּ בָּא לְפָנָיו, וְרַצָּה לְשְׂאֵלוֹ עַל זֹאת.

הַרְגִּישׁ הַרְבִּי אֶת אֲשֶׁר בְּלִבּוֹ, וּבִטְרָם שְׂאֵל פְּתַח הַרְבִּי וְאָמַר עַל הַפְּסוּק 'זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר', הַתּוֹרָה שֶׁל הַצְּדִיקָה, הִיא חֻקָּה בְּלִי טַעַם, 'אֲשֶׁר צִוָּה ה"', מֵה שֶׁהִשִּׁי"ת מִצְוָה עַל הַצְּדִיק שִׂיאֵמֵר, 'לֵאמֹר', זֹאת הוּא מְכַרְח לּוֹמֵר. (דִּין צְדִיקִים פ"ו אוֹת מ"ו)

זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר (וי ט ב) **הִיָּה** זֶה לְפָנָי כְּמַאָה וְחַמְשִׁים שְׁנָה, רַבָּה שֶׁל רְאֻדוֹם אֲשֶׁר בְּפוֹלִין, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְנִדּוּי זצ"ל נִכְדוּ שֶׁל הַנוֹדֵעַ בִּיהוּדָה זצ"ל, קִבֵּל הוֹרָאָה לְהִתִּיצֵב בְּפִנֵי הַמוֹשֵׁל הַרוֹסִי בְּאַרְמוֹן הַמְּלוּכָה בְּוֹרְשָׁה.

הַרַב נִבְהַל וְחָשַׁשׁ בְּיַדְעוּ אֶת אֲשֶׁר לְפָנָיו, הַרוֹסִים כְּבָשׁוּ אֶת פּוֹלִין, וְהַמְשֻׁכְּלִים קִשְׂרוּ עִמָּהֶם 'קִשְׂרֵי רִשְׁעִים' לְהַלְחֵם בְּמִשְׁתַּף נִגְדַּת הַיְּהוּדִים וְדָתָם, מִי יוֹדַע מֵה הַהִלְשָׁנָה הַחֲדָשָׁה, וּמֵה הֵם זֹמְמִים.

בְּהִינְיָנוּ הַמוֹעֵד נִפְרַד הַרַב מִבְּנֵי בֵּיתוֹ, וְנִסְעַת לְוִוְרְשָׁה כְּשֶׁהוּא נוֹטֵל עִמּוֹ אֶת נִרְתִּיק הַטְּלִית וְהַתְּפִלִּין וְכֵן תְּכַרְיִכִים, אוֹלֵי נִרְקָמָה

המשפילים בקשו לטמון לנו מלכדת, להוציא מפינו הודאה שהספרים מחיבים אותנו ואז להקריא את הקטע בגנות הגויים, ובכך לגזר חלילה שרפה על כל הספרים, אבל בסיעתא דשמיא השאירו את החמש מסמן באותו דף על הכוננית, כך הקדמנו רפואה למכה. (לבוש יוסף)

דבר אל בני ישראל וקחו אליה פרה אדמה תמיהא אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על (יט ב)

ברשי, לפי שהשטן ואמות העולם מוגין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה

טעם יש בה, לפיכך כתב בה 'חקה', גזרה היא מלפני ואין לה רשות להרהר אחריה.

יש להתבונן, מדוע באמת הקב"ה הטיל עלינו מצוה שקצו ללא שום טעם, העמיד אותנו במצב שכזה שאמות העולם ישאלונו, "מה טעם יש בה", והעגנו יובן על פי משל.

איש בור ועם הארץ עלה לגדלה והתברך בעשר רב, כתוצאה מכך הצליח לשדוף את בתו עם בנו המיחס של רב העיר.

לאחר שמחת הנשואיו, חש אבי הפלה שאין מחתנו הרב מעגנו להאריך עמו בשיחה, ואף משתמט מלהסב בחברתו בתרוצים שונים. שאל האיש את הרב, "הרי כבר נעשינו ברוך השם מחתנים זה לזה, מדוע הנך משתדל בכך מיני דרכים להתרחק ממני".

השיב הרב לשואל, "נכון הדבר שהננו מחתנים, ועל כך יש מקום להביע השתוממות ופליאה, אך בודאי אינך צריך לתמה על שאיננו יושבים יחדיו, הלא אין בינינו שפה משתפת והבנה בעניינים שונים.

והנמשל, הקדוש ברוך הוא התקשר עם בריה פחותה, עם בשר ודם, ונתן לו תורה

עיני המשפילים נצצו ברשעות, המושל המשיך ושאל, "ודבריהם קדושים בעיניכם, מקבילים ומסכמים עליכם", רבה של ראדום השיב, "קדושים, כן, אולם מקבילים ומסכמים, רק במה שנוגע לפסק הלכה, מקבילים עלינו דבריהם ללא ערעור והרהור.

בכל הנוגע לענייני דרוש ורעיונות, הרשות נתונה לכל יהודי לדרש ולהביע רעיונות בפרוש הפסוקים מדעתו הרחבה, לא נתן לומר שהרעיונות מחיבים אותנו.

המשפילים זעמו וחרקו שנים בזעם אין קץ, אחד מהם רץ אל הכוננית, חטף את החמש שעליה, פתחו וקרא בכעס, "ואיך תסביר את מה שכתוב כאן", אבל המושל השתיקו ואמר, "הלא שמעת מה אמר הרב, זהו רעיון בלבד ותו לא".

המושל פנה אל הרבנים ואמר, "סליחה על ההטרדה, גם אותי הטרידו כאן לשוא", ויצא את החדר. המשפילים נכלמו, והרבנים יצאו בשמחה, בחוץ שאלו את הרב מראדום, "מה ארע", והוא השיב הרב, "ארע כאן נס".

הרשעים המתנכלים לכל הקדוש והיקר לנו, רצו לגזר שרפה על כל פרושי החמש, הם גלו את אָזנו של המושל לפרושו של האור החיים הקדוש בתחלת פרשת חקת, המסביר מדוע יהודי מטמא במותו באהל, והגוי אינו מטמא.

משל לשני כלים, האחד מלא דבש והשני מלא בזבל, כשירקנום ויציאום החוצה, יתקבצו רב הזבובים והרקמים לחבית הדבש. כך אדם מישראל להיותו מלא קדושה, מתוקה וערבה, בצאת נפשו יתקבצו אל גופו כל הקלפות ויטמא כל הבא במגע אתו, אבל הגוי במותו לא ימשך אליו הקלפות הטמאות.

בשלומו, והתענגו האם הוא קובע עתים לתורה. השיב לו תלמידו, "הלא הנך רואה שהנני עסוק למעלה מן הראש, איך ישאר לי פנאי לשבת וללמד".

השיב לו רבי חיים, "הנני מקנא בך", תמה התלמיד, "מה פשר לקנאה זאת", אמר לו רבי חיים, "אתה לעולם לא תמות, כי הרי אין לך פנאי".

השתומם התלמיד בתמיהה, "הרי זה לא בשליטתי, בבא העת בעל פרחי מגיע מלאך המות, ונוטל את הנשמה", אמר לו רבי חיים, "בדיוק באותה מדה צריכה להיות הקביעות עתים לתורה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות סג) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, הקישו התורה למות, בין יש פנאי בין אין לו פנאי, מקביעותו לא יזוז". (ילקוט דברי אסף)

ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעיניהם (כ ה)

מתוך המערה בה נקבר הצדיק רבי אבא שְׁלוֹם שִׁבְזִי זצ"ל בעיר תעיז שבתימן, נבע מעין מים חיים שנקרא ונודע בסגלתו כמעין פלאים, העולים שהתפללו בקבר הרב שבזי, היו שותים ממימיו או טובלים בו לרפואה ולהצלחה.

בנפר מג'רבה הסמוך, התגורר קהלת יהודים נכבדה שחיה על מעין זה, הוא ספק להם מים לשתייה, לכל צרכי ביתם, ואף להשקות שדותיהם.

בסמוך לשכונה היהודית במעלה החר, התגורר הנציב העליון המכנה זכיר ונחשב למושל המקומי, הלה היה איש רע מעללים

חמודה, אף אנו לתמונו חושבים כי מכיון שנעשינו מחתנים עם ה' יתברך בקבלת התורה, עליו לגלות לנו טעמי המצות.

אך אין הדבר כן, אדרבא, עלינו להתפלא אף זכינו שהשם יתברך בכלל התקשר עמנו, לכן אין לנו בכלל תמה מדוע נעלמו מאתנו חלק מטעמי המצות. (אהל יעקב - לבוש יוסף)

זאת התורה אדם כי ימות באהל (וי יד)

ספר הרה"ק רבי יקותיאל יהודה הלפרשטאם מקלויזנבורג זיע"א, בילדותי בעת מלחמת העולם הראשונה, הייתה עירנו רודניק למדורת אש, נסענו מעיר לעיר, נעים ונדים למצא מקום מנוחה, והגענו אל העירה בה שקה הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א.

הלכתי עם אבי לבקר באכסנית הרבי, בתוך הדברים שאל אותי האם אני לומד, השבתי לו, "איך יכולים ללמד, פאשר נעים ונדים בלא בית".

ספר לי הרבי אודות סבו, הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א, שבילדותו בערב חג הפסח פשגקו את ביתם והמולה רבה הייתה בבית, הבחינו לפתע כי הילד איננו, חפשו אחריו, אף רק אחר זמן רב מצאוהו יושב תחת השלחן, שם למד גמרא בהתמדה ללא מפריעים. (שפע חיים ב' עמ' רסח)

זאת התורה אדם כי ימות באהל (וי יד)

פגש רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל באחד מתלמידיו לשעבר שנעשה פקיד בבית מלון, דרש

וראה שנהפך הוא, מי המעין זורמים בשפך קוצף וגשפע רב לעבר שכונת היהודים.

הדבר היה גדול ולצנינים בעיניו, על אשר תוחלתו נכזבה לנקם ביהודים שנואי נפשו, למרות הפלא בדבר, צוה על עבדיו לסתם את מקור המעין בשנית, אף לשוא, גם למחרת נשנה הגס ומים רבים פכו במעין.

הנזיר לא אמר נואש, פקד על משרתיו שוב ושוב לסתם את המעין בכל דרך אפשרית, ובלבד שהיהודים לא יוכלו להנות ממימיו, אף למרות העמל הרב שהשקע בעבודה זו, הפר הקב"ה את עצת הרשע וקלקל מחשבתו.

מדי בקר עם שחר, ראו הכל בעליל שלריק יגעו וכי מי המעין זורמים בו למכביר, רק לאחר שהדבר נשנה מספר פעמים, נתעורר הנזיר משאננותו, וירד בכבודו ובעצמו לחקר ולדרש מי הוא זה אשר בגללו התחולל הגס המפלא ועל די כף הופרה עצתו.

חקירתו האישית גלתה כי הראב"ד, **רבי חיים סנואני** זצ"ל, שהה באותם ימים במקום זה, ובלילות פקד את קברו של רבי שלום שבזי, הוא ראה את תחבולותיו של הנזיר נגד היהודים, ומיד עמד בתפלה זכה לבורא עולם, שבזכות רבנו שלום שבזי זצ"ל לא תצלח המלאכה בידי הגוי הרשע, וכי המוני בית ישראל יוסיפו להנות ממימי המעין.

אכן תפלתו של רבי חיים לא שבה ריקם, בזכותו נכשלה מזימתו הרעה של הנזיר. כאשר ראה שרבי חיים סנואני הנו איש אלהים קדוש ונורא, הפועל בתפלתו גדולות ונצורות ומשדד את מערכות הטבע, שב ממחשבתו הרעה להציק ליהודים, נהפך לבבו לטובה, וליהודים היתה אורה ושמחה ששון

ושוא ישראל בתכלית, יומם ולילה חרש מזימות בלבו, כיצד להרע ולחמס את רכושם של נתיניו היהודים.

במיוחד צרה היתה עינו על העבדה שמימיו הזכים של המעין מפכים מאליהם ומשקים את שדותיהם של היהודים, בה בשעה שהפלאחים הערבים נאלצים בעצמם לזאג להשקית שדותיהם.

ישב וחשב, עד שהגה תכנית שתכליתה להטות את מי המעין לעבר אדמותיהם של הגויים, הוא צוה בחשאי על עבדיו שפחצות לילה יחפרו גומות וינקזו בתוכם את מימי המעין, כדי להטותם בחריצים לעבר שדות הגויים.

העבדים בצעו את העבודה בנאמנות, במשך כל הלילה חפרו חריצים וגומות, אף כשנסו להטות את המים לחריצים, נחלו כשלון חרוץ, המים נעצרו בגומות ולא זרמו בחריצים.

כל הנסיונות הנוספים שנעשו להטות את מי המעין, עלו אף הם בתהו, ועל אפו וחקתו של הנזיר, המשיכו המים לזרם ביקר עז לשדות היהודים.

הנזיר השתולל מכעס, בחמת זעמו החליט לנקט במדיניות של גם לי גם לך לא יהיה, אם שדות הגויים לא נהנים מהמים, גם לשדות היהודים לא יהיה, מאחר ומקור המעין היה בתחום ביתו של הנזיר, הוציא פקודה חשאית לעושי דברו לסתום בפילה את מקור המעין, כדי שמימיו לא יוסיפו לזרם לשכונת היהודים.

אך רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום, בבקר השקוף הנזיר הרשע מארמונו,

אף העגלון ששמעולם לא שמע על אסור זה, התעלם מדבריו ולא הסכים להפרידם.

פנה אליו רבי אבלי והזהירו, "דע לך, אני הרב הגדול ביותר בכל המדינה, אם לא תשמע לקולי ותפריד את הפרה מהסוס או להפך, אכריז עליך חרם בכל המדינה, ואיש לא יתעסק עמך מטוב ועד רע."

מיד נבהל הכפרי, והתיר את הפרה מהעגלה. הרי לנו שרבי אבלי העניו המפוסם, הכריז על עצמו שהוא הרב הגדול ביותר בכל האזור, כדי להפריש יהודי מאסור, בידעו שרק כך ישמע לו.

אף משה רבנו בצותו להזהיר את מלך אדום בדבר שיש בו ממש, הכתיר עצמו בתאר מלאך, שמא כך יוכל לשכנעו לתת לישראל מעבר בגבולו. (אוזניים לתורה)

ויראו כל העדה כי גוע אהרן ניבנו את אהרן שלטים יום כל בית ישראל (כ טז)

וברש"י, האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רוֹדֵף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו.

בשנת ה' תשט"ו, הוטל על הגטין העירוניים בתוניס על בית הדין, כאשר **רבי מצליח מאוזו** זצ"ל הי"ד, משמש כפוסק האחרון בסדר השמות וההרשאות וכיוצא בזה, כל הזוגות שעמדו לפני גרושין, היו עוברים ודרכו.

מתוך שש מאות זוגות שעמדו לפני גרושין בין השנים תשט"ו עד תשי"ח, עלה בידי רבי מצליח לישר הדורים ולפשר בין כארבע מאות זוגות, דהיינו כשלושה רבעים שחזרו וחייו ביחד, באהבה אחוה שלום ורעות.

ויקר, נתקדש שמו של הקב"ה בקרב הגויים, בזכות הצדיק רבי חיים סנואני זצ"ל. (דוד צדיקים)

ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה (יט ו)

ספר החיד"א זצ"ל, על פילוסוף שהסביר לקהל שומעיו, כי האדם יכול לשלט על בעלי החיים שיעשו כרצונו, מפני שאם יש לו הזכות לאכל את בשרם, על אחת כמה וכמה שיש לו הזכות לשלט עליהם בחיים.

ענה לו חכם אחד, "אם כדברך, היו צריכות התולעים לשלט על האדם, שכן אחרי מותו הן אוכלות את בשרו."

אפשר לבאר שעל כן נצטוו הטמא להביא 'אזוב', לרמז לו שישפיל עצמו כאזוב כאשר אמרו חז"ל, וכן 'שני תולעת', שיזכר שהוא השני לתולעת, כי היא לבסוף אוכלת אותו, כך יכיר בפחיתת ערכו ולא יתגאה חלילה. (נחל קדומים)

ונצעק אל ה' וישמע קולנו וישלח מלאך ויצאנו ממצרים (כ טז) **ברש"י**, זה משה.

שאל רבי זלמן סודווקין זצ"ל, כיצד משה רבנו עליו השלום, עליו העידה לנו התורה שהיה 'העניו מכל האדם', הכתיר את עצמו כשהוא שלח שליחים למלך אדום בתאר מלאך, ותרוץ על פי מעשה שהיה עם הגאון **רבי אבלי פוסטבולר** זצ"ל.

באחד הימים הבחין בעגלון שלעגלתו רתומים פרה וסוס, מיד העיר לו רבי אבלי שהוא עובר על לאו דאורייתא, כלאים בבהמה,

ענהו הרבי, "ידוע מה שאמרו חכמי המחקר, כי מגוף האדם עולים תמיד אדים ודקים מנקבי החטם ומהבל פיו, אם יתחברו שני גני אדם האוהבים זה את זה, יתערבו ויתלכדו האדים יחדיו, ואם יתחברו אנשים שאין ביניהם אהבה, האדים יעלו כל אחד לבדו ולא יתערבו.

ידוע שמדתו של אהרן הנהו היתה 'אוהב שלום ורודף שלום', הוא המשיך אהבה אחוה ורעות בין כל ישראל בבחינת 'בלב אחד כאיש אחד', ממילא היו האדים של כל ישראל מתערבים ומתלכדים יחד, מההכל והאדים שלהם נתהוו אלו העננים.

לכן בודאי שמם נאה להם, להקרא ענני הכבוד, אין לה כבוד גדול מזה לכלל ישראל, שבקרב ששים רבוא אנשים, שררה אהבה ואחוה שלום ורעות, אבל כשמת אהרן ונפסקה האהבה הגדולה שביניהם, ממילא נסתלקו ענני הכבוד. (נר ישראל)

כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלוקל (כא ה)

באחת הפעמים שהגיש המשמש של הרה"ק **הצמח צדיק מו"י ניצא** זיע"א לפני היושבים בבית מדרשו של הרבי לחם קלוקל, עמד אחד היושבים ונגש בקובלנא אל הצמח צדיק שישב עדין עטור בתפלין דרבנו תם, עם חתיכת הלחם בידו, והראה לו את הלחם הקלוקל.

שלח הרבי אחר הרבנית הצדקת עקרת הבית, ואמר לה, "מדוע איננה צופיה הליכות ביתה, כי לחם עצלות לא יאכל בין היושבים".

כמה שנים אחר שנסגר בית הדין הרבני בתוניס, עת התהלך רבי מצליח סמוך לשיבתו 'כסא רחמים', עבר במקום הודי עם גני ביתו ואחריו כמה ילדים, נגש לרב בכבוד וביראה ואמר, "כל אלה בניך רבי".

לתמהונו, הזכיר לו שלפני שנים רבות באו הוא ואשתו לבית דינו בענין תביעת גרושיו, והוא בחקמתו ובסבלנותו, פשר ביניהם והשפיו שלום בביתו. וידוע מדברי חז"ל, גדל שכר המביא שלום בין איש לחברו ובין איש לאשתו, כי זוהי מדת אהרן הנהו.

בנוסף לזאת, היו שעם כל דבוריו נתנו כתר סודרת והחליטו להתגרש, אך לאחר מעשה התחילו להרהר בדברי הרב, מצאו שחיי גרושין אינם שוים גרוש, וחזרו לחיות ביחד בחפה וקדושים כדת. (סו"ת איש מצליח)

וישמע הפנעני מלך ערך ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל (כא א) ברש"י, שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד.

בימי הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א היה ערל מלמד גדול, שהשתלם גם בלמודי העברים עד שהיה בקי גדול בתנ"ך ובמפרשיהם, כאשר נודע ונתפרסם מגדל חכמת רבנו ומלאה הארץ תהלתו, אמר הערל, "אלף ואעמד על טיבו של זה".

בא לפני הרבי מרוזין, ושאל שאלתו, "מדוע אמרו שבפטירתו של אהרן הנהו נסתלקו ענני הכבוד, איזה קשר מיחד יש לענני הכבוד עם אהרן הנהו עד דהא בהא תליא ואם אין זה גם אין את זה, עוד הקשה, מדוע זכו עננים אלו לתאר כה מן כבוד ונקראו בשם 'ענני הכבוד'.

מלוה מלכה

האיש הבינוני, שאינו יכול לכבש יצרו ולעמד בנסיונות, מכרח לומר כך.

החזון איש גרס בעקביות שאדם המסלף בדעות, גרוע ממחלל שבת לטמא יין במגע. כך העיד **רבי שמריהו גריינימן זצ"ל** בשמו, והוסיף וספר על התבטאות של החזון איש בתקופה בה התגורר בוילנא.

באותו זמן נהג להתארח בביתו בחור למדן מפלג, שנהג לכבדו בבקבוק יין מדי יום ששי, הוא היה מרבה לשוחח עמו בדברי תורה, ופעם העלו את דברי חז"ל על עוג מלך הבשן, שעקר הר ענק בגדל שלשה פרסאות כדי להשליכו על מחנה ישוראל, ונעשה גם שגמלים חררו את פסגתו, ונתלה על ראשו (ברכות נד:).

העיר על כך הבחור הלמדן בחריפות לשונו, "מסתמא נאמרו הדברים בלשון מליצה והפלגה", פני החזון איש קדרו לשמע הדברים, ואמר לו בחמרא ובתקיפות, "לשבת הבאה, אל תביא עמך יין". (מעשה איש ח"א עמ' רב)

ספר לה הצמח צדיק, כי בבית מדרשו של זקנו הרה"ק **האהבת שלום מקאסוב** זיע"א, היו יושבים בטלנים רבים, שנה אחת התקירו מחירי התבואה ושאר מצרכי המזון, עד כי לא היה ספוק בידו לכלכלם, רק בצמצום גדול.

פעם הביט על פניהם כי ברע הוא, ונפשו עגמה עליו מהדבר, והתבטא ואמר כי הוא מקנה שצאצאיו וצאצאי צאצאיו יקמו מצות הכנסת אורחים בהרחבה יותר ויותר.

אם כן הוא הדבר, למה לא נשגיח שיהיה כפי דבריו בכל מלי דמיטב, שלא יהיה ליושבים שום פתחון פה בעולם. (אבן שתייה)

ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלך הבשן לקראתם הוא וכל עמו למלחמה אדרעי (כא לב)

בטיחה עמו התבטא **החזון איש זצ"ל**, כל האומר שיש בחז"ל אפלו דבור אחד שהוא לאו ודוקא, הריהו מקצץ בנטיעות. רק

מלוה מלכה

ספרים מהבעל שם טוב והלמדניו

ללא יין לקדוש חלות וגרות, יצומו כל השבת, ובלבד שלא יצטרכו לבריות.

ביום הששי בצצהרי היום הלך רבי שבת לבית המדרש כהרגלו, לקרא תהלים, לעבר על הסדרה, ולהתכונן לקבלת שבת. כדרכו תמיד אחר התפלה נשאר בבית הכנסת עד שיצאו כל המתפללים והלך לביתו יחידי, הפעם גם למען לא יקיפוהו השכנים בשאלות, מדוע אין אור בביתו בליל שבת קדש.

בין הצריפים הדלים באזור בו התגוררו אביוני אפטא, שכן צריפו המט לפל של רבי שבת **הופשטיין זצ"ל**, אשר מצא את פרנסתו ככורך ספרים. שבוע אחד לא נמצאה לו עבודה די מחמתו, והיה הוא ובני ביתו רעבים לתחם כל ימות השבוע.

משהגיע ערב שבת ובבית אין פרוטה, גמרו בדעתם כי אם משמים לא שלחו להם עבור צרכי השבת, הם יעשו את השבת

זיע"א ובקש שיסביר את פשר החצוק אמש באמצע סעודת ליל שבת, הבעל שם טוב לא ענה, רק אמר שיצנה על העגלון להתכונן לנסיעה.

הבעל שם טוב עלה על העגלה עם תלמידיו, מבלי שידעו להיכן גוסעים ומהי מטרת הנסיעה, הם היו מרגלים בנסיעות כאלו עם רבם, מבלי לשאל שאלות, בבקר הגיעו לאפטא, והבעל שם טוב שלח לקרא אליו את ר' שבתי הכורך.

כשבא לפניו, צוהו לספר מה קרה לו בליל שבת. ספר ר' שבתי את אשר ארע עמו מתחלה ועד סוף, כיצד נשאר בלא פרוטה לצרכי השבת, בדרך גס נושע והיה לו כל טוב, ומרב שמחה על הגס, יצא במחול וברקודין להודות לה' יתברך על הטובה שעשה עמו.

נסיסים את דבריו אמר לו הבעל שם טוב, "דע לך שכל הפמליא של מעלה השתתפה עמך בשמחתך, עתה אמר מה שאלתך ומה בקשתך, וינתן לך".

הטיב לו ר' שבתי כי אינו מבקש לא כסף ולא זהב, רק דבר אחד מבקש הוא מהקב"ה, שיפקדהו בבן זכר של קימא. הבעל שם טוב נענה לו וברכו, ולתקופת השנה נולד להם בן בשעה טובה.

לברית מילה בא הבעל שם טוב ושמם כסנדיק, לילד נתן השם ישראל על שם הבעל שם טוב, כי מלח ברכתו בא לעולם, ויגדל הילד ויהי לאיש שהאיר בתורתו ובצדקותו את עיני ישראל, הרי הוא הרה"ק המגיד מקודניץ זיע"א. (פאר יטראל)

בהגיעו סמוך לביתו, השתומם לראות את אור נרות השבת בוקע מבעד חלון ביתו הדל, לבו נפל בקרבו, הוא החל חושד בבני ביתו שמה לא יכלו להתאפק, ובקשו סיוע מהבריות בהלוואה או במתנה, בנגוד להקפדתו.

בהכנסו אל הבית, תמה לראות את השלחן ערוך בלחם יין בשר ודגים וכל מטעמי שבת, הוא לא רצה לחקר ולדרש מנין כל אלה, כדי שלא לצערה בשבת, אבל היא הרגישה את לב בעלה הצדיק ואת צערו, וספרה בשמחה רבה כיצד באה אליהם ישועת ה' כהרף עין.

בשעה שהלך ר' שבתי בצהרי היום לבית המדרש, החלה היא לכבד את הבית לכבוד שבת, באחת הפנות, נצנצו לנגד עיניה כפתורי זהב שהיו תפורים על כפפות ישנות, לקחה את הכפתורים ומכרה אותם בסכום הגון, בו היה בידה לרכש את כל צרכי השבת.

כאשר שמע ר' שבתי את הדברים, הבין כי מן השמים נשלחה להם הישועה ממקום לא צפוי למען לא יערך שבתו חול, והתחיל רוקד מרב שמחה.

באותו זמן בו רקד ר' שבתי מסביב לשלחן השבת, ישב הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א במעוזיבוז' ליד שלחן השבת עם חבורת תלמידיו, באמצע הסעודה, התחיל הבעל שם טוב לחייך לפליאת תלמידיו, אף הם לא הרהיבו בנפשם לשאל לפשר הדבר.

במוצאי שבת קודש לאחר ההבדלה, נגש אליו תלמידו הרה"ק רבי זאב וואלף קיצעס

מילין קירין והידושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֲזַרְתָּא

חֲזַרְתָּא דְאִוְרֵיִתָּא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

כפרת עוונות בכח לימוד תורה

עולה ולא מנחה ולא אשם, וכן אמרו (ברכות יט.) תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אין להרהר אחריו ביום כי בודאי עשה תשובה, ואף שעבירות חמורות אין התשובה לבדה ממרקה, מכל מקום תורתו מסייעת בידו למרק הכפרה תיכף וימיד שעשה תשובה.

עיקר מעלת התורה בלימוד לשמה

מכל מקום לימוד תורה נצרך שיהיה לשם שמים, ועיקר מעלת לימוד התורה המועיל לכפר עוונות החמורים הוא בלומד תורה לשמה, וכאשר יטהר כוונתו ללמוד תורה לשמה בלי נגיעות, באופן זה תסייע התורה בידו למרק כפרת עוונות עם התשובה. וכן כתב החיד"א ע"ה שהלומד תורה לשמה זוכה מיד לכפרה שלמה בכח התורה, כמו שנרמז בפסוק (הושע יד ג) קחו עמכם דברים ושובו אל ה', 'דברים' היינו דברי תורה, ועל ידי זה 'כל תשא עוון' לרבות כל מיני עוונות.

התורה נקנית בסילוק חומריות הגוף

עוד תנאי לזכות לתורה וכפרתה הוא, שאין התורה נקנית באדם אם אינו מוסר עצמו מכל וכל בעבורה, כמו שאמרו אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. כן רואים גם במתן תורה שעל כל דיבור ודיבור שיצא מפ"ה הקב"ה פרהה נשמתם של ישראל, וגם זה היה בכלל מסירות נפשם לקבל את התורה [וראה בעיון יעקב על עץ יעקב (כתובות קיא): שהוא לימוד לאדם להתמסר בכל כוחותיו לעסק התורה ולא יטרד עצמו בצרכי קיומו והקב"ה יסייע בידו להחיותו], כי האדם הוא בעל גוף חומרי מוגשם, ואילו התורה היא כולה שֶׁלֶק

זאת התורה אדם פי גְמוֹת בְּאֵהָל (יט יד). דרשו חז"ל (ברכות סג:) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה.

חידוש גדול כתב הרמ"ע מפאנו ע"ה (עשרה מאמרות חיקור דין פכ"ב), כיון שאדם ממית עצמו על התורה הרי היא מכפרת עליו כמו בשעת מיתה. ואף על פי שיש כמה מיני עבירות שאין התשובה לבדה מכפרת עליהם, כמו שסידרו חז"ל ארבעה חילוקי כפרה (יומא פו.), ויש מהם שאין התשובה מכפרת עד שעת מיתתו של אדם, מכל מקום התורה שנאמר בה 'אדם כי ימות באוהל', ודרשו שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ממילא גדול כח הכפרה שבה שמכפר כמו המיתה.

בכך יתבארו דברי השערי תשובה לרבינו יונה ע"ה (שער ד אות טז), שהגם כי על עוון חילול ה' אמרו שאין כח בתשובה ויום כפור עם היסורים למרק כפרתו, אלא כולם תולים ומיתה ממרקה, מכל מקום רפואתו היא שיעסוק תמיד לקדש את השם יתברך, או שיתמיד להגות ביגיעת התורה, וסמך לדבר מה שנאמר (שמואל א' ג יד) 'אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה, בזבח ובמנחה אין מתכפר אבל מתכפר בדברי תורה (ר"ה יח.). ואף על פי שעוון בני עלי היה בו חילול הקדשים מעין חילול ה', מכל מקום הועיל לימוד התורה לכפר עוונם.

וראה עוד בספר עיר בנימין (ירושלמי יומא פ"ה ה"ד) שהלומד תורה מסייעת לו התורה להשלים כפרתו [והטעם שלא נכתב בין אותם חילוקי כפרה לפי שזו היא כפרה בלי עונש וצער ואינו כאותם שנמנו שם בגמרא], כמו שאמרו (מנחות קי.) כל העוסק בתורה אינו צריך לא

רוחני, ואין השכל הרוחני מתקיים בתוך הגוף הגשמי, כי אין שני הפכים מתגוררים יחד בכפיפה אחת, ורק אם האדם ממית את גופו ומסלק את חומריות גופו, בכך הוא מכין מקום משכן לשכל התורה, כאשר תהיה התורה עיקר בתוכו והגוף יהיה טפל. וזהו מה שאמרו זקני הנגב לאלכסנדר מוקדון (תמיד

לב), כששאל אותם מה יעשה האדם ויחיה, השיבו לו ימית עצמו, ואם יחיה את עצמו הרי הוא גורם מיתה לעצמו, והביאור הוא כנ"ל, שעיקר חיי האדם הם בתורה הקדושה בבחינת 'עץ חיים היא למחזיקים בה' (משלי ג יח), וכן אומרים 'כי הם חיינו ואורך ימינו', והדרך לזכות בחיי עולם היא על ידי שימית האדם את חומריות גופו, כי אם יחיה את גופו יגרום מיתה לחייו הרוחניים.

מִלְתָּא דְפִלְיָאָה

קול תורה ותפילה מבטל רוע הגזירה

זאת חוקת התורה אשר צנה ה' לאמר (יט ב). פירוש נאה כתב על כך **הרה"ק רבי יוסף דוד מסאסוב ע"ה בספר עצי לבנון**, תחילה הקשה מה בא להוסיף הכתוב באמרו 'לאמר', די אם יאמר 'זאת חוקת התורה אשר ציהו ה'.

ופירש על פי מאמר **הרה"ק השר שלום מבעלזא ע"ה** על הפסוק (שיה"ש ב יד) 'הַשְׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ יְיָ קוֹלְךָ יְעֲרֹב', דהנה ידוע (ש"ל"ה כי תצא תורה אור אות ו') 'תשובה תפילה וצדקה' המעבירין את רוע הגזירה עולים בגימטריא 'צום קול ממון', שהם ג' הדרכים בהם יתרצה עבד אל איוניו, ועולים בגימטריא 'זאת'. והנה, ב'צום' יכול אדם להצטדק ולומר כי אין בכוחו לענות גופו. כן בממון יתכן שאין לו לאדם ממון לכפר על נפשו. אך 'קול' תורה ותפילה, מי יכול להצטדק ולומר שלא היה בידו. ועל כך 'השמיעני את קולך' קול תורה ותפילה, 'כי קולך ערב' שהקול ערב בדבר ומוכיח כי אכן ברצונו של האדם לשוב בתשובה, וכשיש לו את הקול, מוכיח הדבר כי ברצונו היה גם להתענות ולתת ממון בעד נפשו אך אינו יכול מחמת חולשתו וחוסר ממונו, ע"כ דברי מהר"ש מבעלזא ע"ה.

ואכן 'צום ממון' בגימטריא 'ערב', שדברים אלו - צום וממון, נצרכים לערב שהוא הקול שיוכיח עליהם שהסיבה שלא עשה אותם היה מחמת חולשת גופו וחוסר ממונו, וכשנותן קולו בקול תורה וקול תפילה הקול ערב על הצום והממון.

ע"פ הדברים הללו פירש הרב מסאסוב, **זאת חוקת התורה אשר ציהו ה' לאמר**, שכאשר האדם משמיע קולו בתורה ותפילה אות הוא כי ברצונו לקיים את כל דברי התורה ולהגות בה יום וליל, אך לא תמיד הדבר באפשרותו. נמצא פירוש **זאת חוקת התורה אשר ציהו ה'** מהי החוקה המורה על רצונו של האדם לקיים את כל התורה כפי אשר ציהו ה', **לאמר** יאמר בפיו שילמד ויתפלל, אז יעשה קול התורה והתפילה ערב ויוכיח 'הקול' על כלל חוקת התורה.

תשובה תפילה וצדקה כרוכים זה בזה

וכשהם כאחד יהיה בטוח שיגזר דינו לטובה

האדם נצרך לשלשה דרכים אלו 'תשובה תפילה וצדקה', אך אם מקיים רק חלקם, עליו נאמר (תהלים צב ז) 'איש בער ולא ידע' - 'בער' גימטריא 'צום ממון', וכסיל לא יבין את זאת' - 'זאת' גימטריא 'צום קול ממון', שהכסיל אינו מבין שנצרך לכל השלושה. וכשאדם מקיים את שלשתם יכול לבוא אל הקודש כנאמר (ויקרא טז ג) 'בזאת יבוא אהרון אל הקודש', 'בזאת' - צום קול וממון, יבוא אל הקודש ויתרצה אל בוראו. כן נדרש (חיד"א חומת אנך בראשית לב יא) 'אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח' (תהלים כז ג), 'בזאת' כשיש בידי שלושה דברים אלו הרמוזים ב'זאת' אז 'אני בוטח' בידועי שהם יעמדו לימיני לסמכני.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

חיות האדם מתרי"ג מצוות

א.

התורה היא שלימות האדם

זאת התורה אדם וגו' (יט יד). התורה הקדושה היא חיותו הפנימית של כל איש ישראל, כמו שכתב **בדגל מחנה אפרים** (בראשית ד"ה בראשית) פירוש הפסוק **זאת התורה אדם** שהתורה היא עצמיות האדם מישראל, כי חיות ישראל היא עצמיות הבורא ברוך הוא, כנאמר (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים', והרי אין אדם נופח אלא מעצמותו ופנימיותו, וכבר אמרו חז"ל (זוהר קדושים עג.) כי הקב"ה והתורה וישראל חד הם, וזהו שהתורה יש בה רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, והם הנותנים חיות לאיבריו וגידיו של האדם. ועוד כתב (האזינו ד"ה כי לא) **זאת התורה אדם**, כמו שיש באדם רמ"ח אברים ושס"ה גידים, כן יש בתורה רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה, וכל מצוה שייך לאבר פרטי מהאדם כדי לחיות האבר ההוא ממקור המצוה ההוא, נמצא מכל התורה בכלל נובע חיות לכל האדם.

למדנו כי לכל יהודי יש שייכות מיוחדת לקדושת התורה, שכן תבנית גופו ואיבריו מכוונים כנגד התורה והמצוות, כי רמ"ח איברי האדם המה נגד רמ"ח מצוות עשה, ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים, ותרי"ג מצוות הן המזון הרוחני של תרי"ג איברי האדם, ואם חלילה וחס יעבור אדם על אחת מכל המצוות האמורות בתורה, נפגם בכך אותו האבר בגוף האדם, וכשמקיים מצות ה' מתקדשים האיברים שהם כנגד אותם המצוות.

ובזה פירש **האלישיך הקדוש** את הפסוק (קהלת יב יג) 'את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם', 'את האלהים ירא' אלו מצוות לא תעשה, 'ואת מצוותיו שמור' אלו מצוות עשה, כי רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה מכוונים כנגד כלל איבריו וגידיו 'כי זה כל האדם'.

ב.

תכלית כל המצוות לבוא על ידם לאהבה ויראה

מעתה לאחר שראינו כי שלימות האדם היא בקיום כל מצוות התורה, יש לנו לבאר מהי תכליתם של המצוות, שבלעדי ידעה זו מהיכן ידע כיצד משלים את חלקי נשמתו. הנה אמרו רבותינו **בזוהר** (יתרו צא.), 'אנכי ה' אלקיך' כולל כל רמ"ח מצוות עשה שבתורה, ולא יהיה לך' כולל את כל שס"ה מצוות לא תעשה. וכתב **האור החיים הקדוש** (שמות כ, א) שמזה הטעם שמענו שתי מצוות אלו מפי הקב"ה בעצמו כדאיתא (מכות כד.) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום, כיון שהם שורש ועיקר כל מצוות התורה, ועל ידי ששמענו אותם מפי הקב"ה לא תמוט התורה מפי זרענו לעולם. ועוד איתא **בזוהר** (שם עמוד ב) שאנכי ולא יהיה לך מכוונים כנגד זכור ושמור והם כלל מצוות התורה, ופירש **הרמב"ן** (שמות כ ח) ששורש מצוות עשה ממידת האהבה כי העושה מצות אדוניו הוא אהוב לו ואדוניו מרחם עליו, ושורש מצוות לא תעשה ממידת הגבורה כי מרוב יראתו מאדוניו הוא נשמר מעשות הרע בעיניו.

כוונת המצוות - לקבל עול מלכות שמים במצות 'אנכי ה' אלקיך'

בכך מסכם **בארץ צבי להרב מקו"ג יגלו"ב ע"ה** (אחרי ד"ה ושמתם) הרי לנו כי תכלית כל תרי"ג מצוות לקבל עלינו עול מלכות שמים, וכשמקיים כל אחת ממצוות התורה מעיד בעצמו שהוא מאמין בה' ומקיים בכך מצות 'אנכי ה' אלקיך', וזהו שאמרו ש'אנכי' הוא שורש כל תרי"ג מצוות, ואם מקיים תרי"ג מצוות ללא כוונה זו לקיים בכך מצות 'אנכי' הרי זה כאילו קיים הגוף בלי הנשמה, כי מצוה בלי כוונה כגוף בלי נשמה.

המשך בעמוד הבא

ג.

כיצד יקיים תרי"ג מצוות וישלים נפשו

אכן נתברר לנו באר היטב, כי האדם נשלח לעולם הזה כדי להשלים ולתקן כל חלקי נשמתו, ועל ידי קיום תרי"ג מצוות זוכה לתקן כל תרי"ג כוחות הנפש. אמנם כמעט ולא אפשרי שיזכה אדם אחד לקיים כל תרי"ג מצוות, שכן ישנם מצוות הנוהגות בכהנים ויש בלויים או ישראלים, ויש מצוות שאינן נוהגות אלא בפני הבית, וכן יש מצוות שאינן נוהגות אלא למי שהזדמנו לו במקרה כשילוח הקן, ועוד מצוות רבות שאין כל אדם זוכה לקיימן, וכיצד אם כן יזכה כל אדם מישראל לתקן כל חלקי נשמתו.

סוד גלגול הנשמות להשלים כל תרי"ג מצוות

העצה לכך היא בסוד גלגול הנשמות, וכמו שאמרו רבותינו הקדושים **בתיקוני הזוהר** (תיקון ע' קלב): זכאה איהו מאן דשריא ליה בכל אבר ואבר דיליה למעבד ליה אתר דלישרי ביה, ואמלכא ליה בכל אבר ואבר דלא יהא אבר פנוי מיניה, דאם חסר חד דלא שריא עליה קודשא בריך הוא, בגין ההוא אבר אתחזר לעלמא בגלגולא עד דישתלים באברים דיליה, שחוזרת הנשמה ומתגלגלת בעולם הזה בכמה מיני אופנים פעם בכהן ופעם בלוי וכן על זה הדרך, וכן נשמות שהיו אחר חורבן בית מקדשנו, הרי שהם צריכים להתגלגל לימות המשיח כדי לקיים המצוות התלויות בבית המקדש כקרבתות וכיוצא בהן, כדי שיזדמנו לפניה קיום כל תרי"ג מצוות, ובדרך זו זוכה הנשמה לתקן כל חלקיה על ידי קיום כל תרי"ג מצוות.

קיום כל המצוות בזכות האחדות

עוד כתבו בספרים שיש עצה שלא יצטרך האדם לשוב בגלגול לעולם הזה, והוא על ידי האחדות ואהבת רעים ומתוך כך נחשב כאילו הוא מתאחד עם חבריו, וכל המצוות שקיימו חבריו כאילו קיים הוא בעצמו, וזוכה להשלים

כל חלקי נפשו בגלגול אחד. וכן כתב **האור החיים הקדוש** (שמות לט לב): כי ה' ציוה תרי"ג מצוות, ומן הנמנע שימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם, וזה לך האות כהן ולוי וישראל ונשים, יש מצוות עשה בכהנים שאין מציאות לישראל לעשותם, ויש מצוות לישראל שאינם בכהנים וכן בלויים וכן בנשים, ומה מציאות יש ליחיד לקיים מה השלים תיקון לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אשר יכונו להם, אלא ודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכו זה מזה.

התשוקה למצוה משלימה שאר המצוות שאינו יכול לקיימם

עוד עצה יש, שישתוקק בלבו ובמחשבתו לקיים כל התרי"ג מצוות, ועל ידי כן תהיה מחשבתו רצויה במרום כאילו קיים כל המצוות במעשה, ועל דרך שאמרו (ברכות ו.) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. ועוד תוספת מעלה יזכה לנפשו אם יוסיף על מחשבתו הטובה לעסוק בתורה בענין אותן המצוות שאינו זוכה לקיימן, כמו שכתב **בראשית חכמה** (הקדמה) שעל ידי עסק התורה נחשב לאדם כאילו קיים כל מצוות התורה בפועל, וזהו הרמז בדברי חז"ל (אבות פ"ומ"א) כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, כי לימוד תורה לשמה היינו ללמוד על מנת לקיים, וכשלומד תורה ומשתוקק לקיים מצוותיה נחשב לו כאילו זכה לקיים 'דברים הרבה' בפועל.

קיום מצוה אחת בשלמות משלים תרי"ג מצוות התלויים בה

עצה נוספת הובאה **הרה"ק הבני יששכר ע"ה בספרו דרך פקודיך** (הקדמה), על ידי שמקיים מצוה אחת בשלמות בכל פרטיה ודקדוקיה, והרי כל מצוה כוללת בתוכה את כל תרי"ג מצוות, כמו שאומרים 'ותרי"ג מצוות התלויים בה', ועל ידי קיום מצוה אחת כראוי זוכה לתקן את כל תרי"ג מצוות, גם אותן שאינו זוכה לקיימן במעשה.

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

תכסיסי מלחמת היצר

דרך א' - 'מלפנינו ומאחרינו' קודם המצוה ואחריה

בדבריו תבואר הבקשה הנאמרת על ידינו בכל ערב בברכת השיכנו 'הוסר שטן מלפנינו ומאחרינו', שיש לתת טעם בהבנת פישרה של בקשה זו שאין דומה לה בתפילה אחרת. אך לאור דברי רבי מאיר ע"ה ביאר הרה"ק האמרי יוסף מספינקא ע"ה (חוקת ד"ה ואגב) כי הבקשה שנוכל להינצל מעצת היצר הרע בעת שבא בטענותיו הן לפנינו - קודם שנעשה את המצוה יסיתנו להימנע מחמת פחיתותנו, והן 'אחרינו' - לאחר שעושים אנו המצוה יבוא לעורר גאוה בליבנו כדי להפסיד שכרה של המצוה, ועל זאת מתחננים אנחנו אנה הסר שטן ועזור לנו לגבור עליו 'מלפנינו ומאחרינו'.

דרך ב' - קודם העבירה מראה נעימותה ואחר העבירה מעיד עליה לעונשו

עוד כמה וכמה דרכים נאמרו בזה, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, כשכולם קיימים בו בשטן המשטינו, ועל כל אלו הפירושים מפילים אנו תחנונינו: 'הוסר שטן'.

בכתבי המגיד מדובנא ע"ה (אוהל יעקב בחקותי ד"ה מדרש וזכרתי) ביאר זאת בדרך משל: תפקידו של שומר נחלק לשני פנים ומצבים. יש ההולך עם שומר וסיבת נוכחותו של השומר היא לכבודו של האדם, אך יש שהולך עם שומר כשתפקיד השומר לרעת האדם המלווה. לדוגמא, כאשר עשיר מזמין איש אורח והגון, ישלח קודם את משרתו לבית האכסניה לבקש מהאורח שיואל להתלוות אליו לסעודת הערב שהעשיר עורך לכבודו. במקרה כזה יבוא האורח כאשר המשרת הולך לפניו לכבודו עם פנס בידו, כדי לפלס לו דרך ולהאירה לבל תיכשל רגל האורח הנכבד במכשולים ומהמורות הנמצאים בדרך ויוכל להגיע בנעימות ובשלווה לסעודת הפאר שנערכה לכבודו.

לעומת זאת, יש ויבוא נוגש לתפוס את האדם המבוקש לשלטון, ויקחהו וילך עמו להביאו אל

לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה 'חוקה', גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה (רש"י י"ט, ב). מאחר התורה אומרת 'חוקת התורה' הרי שמכאן יש לנו ללמוד תוצאות חיים לקיום כלל התורה והמצוות.

וכן דרש הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ע"ה: מדרכו של היצר הרע שקודם המצוה בא הוא לאדם ואומר לו מה המצוה הזאת, כלומר, מה לך כי תעשה מצוה זו ומה תרוויח בה. נדמה זאת לאמירות הפנימיות שלוחש היצר הרע לכל אדם קטן כגדול ואומר לו 'הכיצד תוכל לפעול נחת רוח בעשיית מצוות ה', הבט במעשיך וראה עד כמה אינך ראוי כלל וכלל לגשת אל הקודש, ובוודאי שאינך ראוי לפעול נחת רוח לה' באמצעות התורה והמצוות, כי מה ערך יש לעבודתך' וכו' וכו' בדרכים שונות ופתלתלות.

והנה, משאך מסיים האדם לעשות את המצוה בהתגברות על היצר, הופך היצר הרע את עורו ונעשה משבח ומהלל את האדם מה טעם יש בה, זכור נא איך עשית המצוה והרגשת טעם מתיקות המצוה, ובכוונתו להגדיל בעיניו את מעשה המצוה שעשה כדי שיבוא מכך לגאוה.

אך התשובה לכך היא, קודם המצוה יאמר לו גזירה היא מלפני, אני עושה את המצוה כי כך ציוני בוראי, וגם אם לטענתך אין טעם במצוה זו בשעה שאני מרוחק ומשכך לא אוכל לעשות נחת רוח לפני בורא עולם, אך איני מביט וחושב ומהרהר בכלום, כי כך ציוני בוראי ויוצרי לעשות מצוה זו אף אם איני מבין וראוי לכך, אם כן ברי ונהיר הדבר כי אשמע לציוני בוראי מאשר לשמוע לטענותיך אף אם יש בהם מן ההיגיון.

לאחר המצוה עת שמגיע היצר הרע ומנסה להכניס בו גאוה, אז אז יאמר לו ואין לך רשות להרהר אחריה, אין בידי להרהר לאחר המצוה כאילו ועשיתי מעשה שיש בו כדי להתגאות, כי עד כמה שיעשה האדם המצוה בהידור, הרי זה כאין ואפס כנגד מה שחייב אדם לבוראו, וכשלא יהרהר אחריה לא יבוא לידי גאוה.

קשה לו יותר. וכן להיפך חלילה במעשה אשר לא ייעשה, כל אחד וכוחותיו של אותה העת, וכנגד זה מתייצב היצר בכל האופנים למנעו מדרכי חיים. כן גם בראשית חייו מגיע היצר ואומר לו 'חטוף ואכול' עוד גיע זמן שבו תשוב בתשובה, אך בימי הזקנה קופץ עליו ומבאר לו בטוב טעם עד כמה אבוד הוא ולא יתכן לשנות מעשיו שנהג בהם כל ימיו ובכך מייאשו מלשוב בתשובה.

היצר מסמא עינינו כפי שהובלו הקדושים למשרפות באושוויץ

מן הראוי הוא להביא לשונות גחלי אש מכבשונו של צדיק הרה"ק בעל השפע חיים מצאנו קלויזנבורג ע"ה, הוא הגבר ראה עוני בשנות ההסתר הנוראות - ימי מלחמת העולם השנייה, ואף הרגיש בחרצובות הרשע בבשר החי, בעלות י"א בניו וזוגתו על מזבח השריפה אשר שרף ה'. ואת מה שראה שם הנחיל לנו להבין שכדבר הזה מתקיים גם בימינו אנו בכל יום ובכל אדם על ידי יצר הרע וחיילותיו.

וכך זעק הוא מנהמת לבו לעורר ישנים ולפקוח עיניים עיוורות שהסתמאו בחבילי קסמי היצר (שפע חיים רעוא דרעוין שמות יג אות ח): ידוע מה שכתבו בספרים הקדושים, שאותיות שמו של הס"מ הם 'לסמ"א', כי כל חפצו וישעו לסמא עיני האדם. וכמו שהרשעים הארורים ימח שמם וזכרם הובילו את בני ישראל אל המשרפות באושוויץ מתוך משאות שוא שנוסעים למקום עבודה, כך היצר הרע מוליך את האדם בנערותו שאם יטמא עצמו אשריו טוב לו בזה ובבא, ורק בימי זקנותו נוכח לראות שרימה אותו, ושמא יאמר 'מי מעיד בי וכו', הלא הוא עצמו במצבו האומלל יעיד כמאה עדים על זה שנתפתה אחרי יצרו, כי תורה תחילתה ייסורים וסופה שלווה, ואילו הטומאה תחלתה שלווה וסופה אבדון וכלילין.

ועל כך אנו מתחננים ומבקשים בכל ליום 'והסר שטן מלפנינו ומאחרינו', שלא יסיתנו בימי נעורינו בחינת 'לפנינו' לרמותו אותנו ולהסיתנו, ואף לא 'מאחרינו' בימי זקנותנו, שלא יכניס בנו ייאוש, רק נשריש בלבנו כי אין לך דבר העומד בפני התשובה, ואף אם חטא כל ימיו ועשה תשובה אינו זו משם עד שמוחלין לו.

בית האסורים. ההבדל ביניהם, כי כשהולך השומר לכבודו של האדם הרי שהוא פוסע לפניו להראותו הדרך, אך כאשר מתפקיד השומר לשמור פן יברח המבוקש מימיו, אז הולך הוא מאחוריו, להביט ולפקוח עין שלא ימלט מידו.

היצר הולך עם האדם קודם העבירה להנעים לו את החטא אך לאחר מכן לוקח את האדם בשבי

אומר המגיד מדובנא - כך היא גם דרכו של היצר הרע, קודם שחטא האדם הרי שהוא הולך לפניו להראותו הדרך אשר ילך בה, וכיצד יוכל להשיג הנאה זו ואחרת, ולא זו בלבד אלא שהוא מאיר לו את דרכו ומראה לו כמה נעימות ועריבות תהיה לו בדבר העבירה. אמנם אחר המעשה, לאחר שכבר חטא, מהפך דרכו, אז הולך הוא אחורי האדם עם חרבו, כדברי חז"ל (ב"ב טז). 'ורד ומתעה ועולה ומרגיז, נוטל רשות ונוטל נשמה'.

וזו היא בקשתנו בתפילת הערב שהוא זמן המועד להסתת היצר: 'הסר שטן מלפנינו ומאחרינו', שיסיר ה' את השטן הוא יצר הרע (שם), גם 'מלפנינו' שלא ימשכנו בדברי חלקלקות לעבירה ח"ו, וכן גם 'מאחרינו' שלא יקחנו שבויים בידו ויביאנו אל העונש ח"ו.

דרך ג' - היצר מסית את האדם באופנים שונים לפי מצבו ושותיו

עוד אפשר לבאר זאת בדרך אחרת, כי היצר הרע בא להסית את האדם מילדותו עד זקנותו, ובכל זמן שמגיע, משכנע ומסית את האדם כפי מצבו באותה העת, וכמו שרואים בגמרא (סוכה נב). 'כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו', שלכל אחד מוצא היצר תחבולות שונות ומשונות ללכדו ברשתו, ובכל האפשרויות שרק יכול, במחשבה דיבור ומעשה.

כי לא הרי נערותו של אדם כזקנותו, בנערותו יש בו רתיחת הדמים ועבודתו בבחינת מעשה יכולה להיות ביתר שאת, אך מנגד מחשבתו של אדם אינה כשל ימי הזקנה, שבימי הזקנה דעתו מיושבת עליו ויכול לעבוד את ה' ביישוב הדעת, ואילו אז בבחינת המעשה

יא לאור ע"י מבין אור ליישרים
 כל הבריות שמונות
 אין להעתיק או למשש ללא אישור
 מצד השם בכתב ממנו אור ליישרים
 פיצוב ועמוד: שוקי קוק

משני צדדים

המגיד הירושלמי הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל סיפר את אשר שמע מחותנו הגאון רבי חיים לייב אויערבאך זצ"ל ראש ישיבת שער השמים בירושלים:

הגאון רבי שמואל שטראשון זצ"ל, מחבר 'הגהות הרש"ש' על הש"ס, היה לו גמ"ח גדול בעיר וילנא. תורה וגדולה התאחדו על שולחנו של הרש"ש, ומלבד היותו גדול בתורה אף היה עשיר בממון. כיון שכן היה מרבה הרש"ש לגמול חסדים טובים ולהרבות במעשי צדקה עם נצרכי העיר וילנא. אחת מפעולותיו החשובות הייתה הקמת קרן גמ"ח אותה ניהל בעצמו ברצונו לגמול חסד הן בגופו ממש והן בממונו.

כשמואל הרמתי שכל מקום שהלך ביתו עימו, כך היה רבי שמואל שטראשון והגמ"ח שהפעיל. הגמ"ח לא היה אלא פנקס מכורך וארנק מלא בכסף מזומן. בכל פעם שביקשו אנשים לקבל הלוואה מהרש"ש, היה הרש"ש מוציא מחיקו את ארנקו ואת הפנקס בו היה רושם במדויק את שם הלווה ואת סכום הכסף שקיבל בהלוואה. כיוצא בזה, כל אימת שבא הלווה להחזיר את סכום הלוואה או לפרוע אותו לשיעוריו, היה הרש"ש רושם במדויק בפנקס את הסכום ששילם, וכך היה יודע אם הלווה שילם או לא שילם את חובו.

הרישומים המדויקים שבפנקס הוכיחו את עצמם ושמרו על המאזן הפיננסי של כספי הגמ"ח. כך שהגמ"ח היה יכול להתנהל במתכונת זו במשך שנים רבות. אנשים לוו סכומים קטנים או גדולים, איש איש ועניינו, ואף החזירו במועד שנקבע. הרישום בפנקס היה ההוכחה להלוואה או לפרעון, ואיש לא ערער על כך.

החייט היהודי של העיר וילנא אף הוא היה אחד הנהנים משירותי הגמ"ח הטובים. פעמים שהיה נזקק להלוואה כספית גדולה עבור קניית בדים משובחים לחנותו, וכשעבר חודש או חודשיים והלקוחות היו קונים ממנו את החליפות והבגדים הנאים שתפר, היה יכול להחזיר את הלוואה. גם בזו הפעם הגיע החייט וביקש הלוואה מהרש"ש על סכום כסף. הרש"ש שכבר הכיר את החייט כאיש הגון ונאמן וידע שההלוואה הזו משמשת אותו לרכישת בדים, נענה בשמחה והוציא לו את הסכום המבוקש כשבד בבד הוא רושם בפנקסו את הסכום, את תאריך ההלוואה ואת תאריך הפרעון העתידי.

משהגיע זמן הפרעון בא שוב החייט אל הרש"ש ושילם לו את חובו עד הפרוטה האחרונה. אלא שבאותה שעה היה הרש"ש שקוע בלימודו, כותב היה את הגהותיו על הש"ס ובעינו העמוק לא היה הרש"ש מסוגל להפסיק ממשנתו ומכתובת חידושו. כיון שכן, כשהחייט הגיע ושטרות הכסף בידו בכדי לפרוע את הלוואה, נענה לו הרש"ש ואמר: השאר את שטרות הכסף על השולחן, ומיד כאשר אסיים את לימודי - ארשום בפנקס שההלוואה שולמה.

מבלי משים הרים הרש"ש את שטרות הכסף והכניסם לתוך הספר הגדול בו הוא עיין באותה שעה. כביכול מבקש הוא שהכסף לא יאבד או יתפזר. הרש"ש המשיך בעינו העמוק, ולמרבה הפלא, הוא שכח מהכסף לחלוטין. הרש"ש שהקפיד כל כך לרשום במדויק בפנקסו את כל ענייני הלוואות של הגמ"ח שכח לחלוטין כי החייט החזיר את הלוואה והכסף מונח בתוך הספר הגדול שבינתיים כבר הספיק לחזור ולעמוד בתוך ארון הספרים.

מכיון שהחייט ידע שהוא שילם, הוא תיכף אמר לדיינים שהוא מוכן להשבע. אך הרש"ש שהיה בטוח לגמרי שהחייט לא שילם, תקפו פחד ומורא על שבועת השקר שאותה החייט עומד להשבע, והוא פנה לבית דין: שמעו נא רבותי דיינים מומחים: אני מוותר על השבועה ומוחל על הכסף! אני מושך את תביעתי על ההלוואה ובלבד שהחייט לא ישבע לשקר. והחייט נענה ואומר כנגדו: אין כאן שום מחילה ולא כלום! אני שילמתי את כל חובי! והרש"ש עומד על שלו: לא שילמת, אך איני רוצה שתיכשל גם בשבועת שקר!

השמועה עשתה לה כנפיים בעיר וילנא וכל בני העיר ידעו שבית הדין חייב את החייט בשבועה, והרש"ש הסכים לוותר על השבועה בשל כך שלא רצה שישבע לשקר. הוי אומר, סיכמו האנשים, יש לפנינו דוגמא של אדם שהוא 'חשוד על הממון וחשוד על השבועה'. לא זו בלבד שהוא גנב שמחזיק בידו כסף שאינו שלו, לא זו בלבד שהוא משיב רעה תחת טובה כשהוא אינו מחזיר את ההלוואה שקיבל, הנה הוא גם היה מוכן להשבע שבועת שקר! והעיר וילנא הייתה כמרקחה.

היו גם 'נשמות טובות' שברוע מידותיהם ביקשו להשים את עצמם כקנאים לדבר ה'. הם החלו לרנן על החייט ולשכנע את בני העיר שאסור לתת עבודה לאדם שפל כזה ולפרנסו, הלא זה ממש 'מסייע ביד עוברי עבירה'. ואכן, השמצות אלו התקבלו על הלב ואנשים חדלו לתת לו עבודה, עד כדי כך שהוא נעשה עני ואביון ממש.

מחוסר ברירה סגר החייט האומלל את חנותו שהייתה במרכז העיר ועבר לפרברי העיר, שם היו קצת גויים באים ונותנים לו עבודות קלות שבקושי היה בהם כדי לפרנס את משפחתו.

פעם בתקופה היה הרש"ש נוטל את הפנקס של הגמ"ח ובודק בו את מאזן החשבונות, ולהפתעתו הוא מגלה שהחייט לא פרע את חובו. הרש"ש התפלא מאוד שכן ידוע על החייט שהוא איש נאמן והוא מחזיר את ההלוואות במועדם ובזמנם. חשב הרש"ש שמא החייט לחוץ עתה ואין לו כסף להשיב, החליט הרש"ש לתת לו ארכה נוספת של שלשה חדשים, אך משחלפו שלשת החדשים והחייט עדיין לא השיב את חובו, שלח הרש"ש לקרוא לו.

החייט הגיע מבוהל כולו. לא העלה על דעתו מפני מה הרש"ש קורא לו. ובהלתו גברה פי כמה וכמה כשמע את דברי הרש"ש אליו: מה עם ההלוואה שלקחת? מדוע עדיין לא שילמת אותה? כבר עבר מועד הפרעון, ואפילו הוספתי מעצמי עוד שלשה חדשים, אבל הכסף חייב לחזור. החייט עומד נרעש לחלוטין ואומר לרש"ש: הלא שילמתי כבר מזמן את ההלוואה! אך הרש"ש משיב לו בתקיפות: אילו היית משלם, בוודאי היית זוכר! אם תאמר שאיני יכול לזכור הכל - הלא אני גם רושם בפנקס דבר דבור על אופנו, והרי אני 'נאמן על פנקסי', ואכן בפנקס לא רושם שהחזרת! החייט החל לבכות: תאמינו לו ששילמתי, אבל גם הרש"ש עמד על שלו. היה זה סכום כסף גדול, ודמעות לא יכולות להוות תחליף לכסף. הרי לא ניתן לנהל גמ"ח בלי שהלווים יחזירו את ההלוואות!?

באין כל ברירה אחרת החליט הרש"ש שעליהם ללכת יחד לבית דין. קל לתאר את המחזה שהיה בבית דין: גאון הדור, הרש"ש, עומד מצד אחד ואומר שהחייט לא החזיר את ההלוואה. והחייט מצד שני טוען שהוא כן החזיר. הדיינים המופתעים מהעזתו של החייט להכחיש את החי, פסקו שאם אכן רצונו של החייט להפטור מתשלום הרי שמוטל עליו להשבע שבועת היסת שהוא אכן שילם.

והרש"ש עונה לחייט: אתה אכן צודק! ולכן אני מציע שאעבור בכל בתי הכנסת של העיר ואתוודה בפני קהל עם ועדה, שכך וכך היה מעשה: חטאתי, עוונתי ופשעתי! וכך ידעו כולם שאתה הצדיק! אבל החייט לא הסכים גם לזה, והוא הכריז בעקשנות: לא אמחל! כי מה יאמרו הבריות? הלוא כולם יאמרו: הרש"ש בגודל ענוותנותו וברוב צדקתו ראה את מצבו של החייט האומלל, שהגיעו לו מים עד נפש, והוא ריחם עליו והחליט לומר שהחייט צודק, כדי שיוכל לפרנס את משפחתו, אבל האמת לאמיתה היא כמו שידענו מאז ומתמיד.

הרהר הרש"ש לעצמו ואמר: אכן אתם צודקים בטענה זו. אבל הנה עלה בדעתי רעיון מופלא! הלוא לך יש בן שהגיע לפרקו ולי יש בת מהוללת בתשבחות, צנועה וחסודה. אני אקח את בנך להיות חתן לבתי ואתן לו נדוניה יפה, וכך כולם יבינו שאם בנך נהיה לחתני, הרי שהאמת היא איתך ואתה אכן אדם ישר ונאמן. אורו עיניו של החייט, נתרצה ואמר: באופן כזה אני מוחל! וכך אכן היה: בן החייט נהיה לחתנו של הרש"ש...

את דברי הפסוק בתחילת פרשת השבוע (במדבר י"ב): **'זאת חֻקַּת הַתּוֹרָה, וְפִירוּשׁ רִשׁוֹ: לִפְנֵיכֶם כָּתוּב בַּה' חֻקָּה, גְּזִירָה הִיא מִלִּפְנֵי וְאִין לָךְ רִשׁוֹת לַהֲרַהֵר אַחֲרֶיהָ, דֶּרֶךְ רִמְזוֹ יֵשׁ כַּאֲשֶׁר גַּם עַל עֵינָיו הַנִּישׁוּאִין שֶׁל אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, שְׂכַל שִׁידוּךְ הוּא 'שִׁידוּךְ מֵהַשְּׂמַיִם', וְהוּא בְּבַחֲנֵת חוֹק וְגִזְרָה שְׂכַךְ עֵלָה בְּמַחֲשֵׁבָה עוֹד קוֹדֵם יִצִּירַת הַוּוֹלֵד, וְכִפִּי שֶׁאִמְרוּ בְּמַסַּכַּת סוּטָה (ב.): אִמְרוּ רַב יְהוּדָה אִמְרוּ רַב: אַרְבַּעִים יוֹם קוֹדֵם יִצִּירַת הַוּוֹלֵד, בַּת קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמֵרַת: בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי.**

כי הנה על הפסוק (תהלים קי"ח): **'מֵאֵת ה' הִיִּתָּה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ, פִּירְשׁוּ בַסְּפָרִים**

חלף זמן והרש"ש יושב ולומד בביתו והוא נזקק לספר כלשהוא העומד בארון. הרש"ש מוציא את הספר, ולפתע נושרים ממנו שטרות כסף. ובאותו הרגע ממש נזכר הרש"ש את כל הסיפור במלואו: הנה הוא רואה מול עיניו את החייט מחזיר את ההלוואה, אלא שמחמת היותו שקוע בלימודו לא רצה להפסיק והניח את הכסף בתוך הספר, ולאחר מכן נשכח ממנו כל הענין ולכן הוא לא רשם בפנקס הגמ"ח כי ההלוואה הוחזרה...

אין לתאר את הרגשתו של הרש"ש ברגעים האלו. נסער לגמרי, החל הרש"ש לצעוק: אללי לי! הרי החייט צדק בכל מה שטען, הוא אכן החזיר את ההלוואה, הוא באמת פרע את החוב, וכשהוא אמר שהוא מוכן לישבע, הרי שחלילה זו לא הייתה אמורה להיות שבועת שקר. החייט הוא הצדיק ודובר האמת...

הרש"ש לא היסס לרגע. הוא תיכף ומיד התחיל לדרוש ולחקור היכן הוא יכול למצוא עכשיו את החייט? והנה הוא שומע שבגלל הדבר הנורא הזה שאירע עימו, בני העיר הפסיקו לתת לו עבודה באמרם שהוא נוכל, ולכן הוא נאלץ להעביר את החנות לשולי העיר. והרש"ש אובד עצות, נסער ונרעש, מגלה את חנותו העלובה של החייט, נכנס לחנות ונופל מלוא קומתו על הארץ בבכיות עצומות: אנה, תמחל לי! צדקת ממני, אתה אכן החזרת את ההלוואה ואני הוא האשם!

והחייט המבווייש לא התבלבל וענה בקול גדול: לא ולא, אני לא מוחל! לא מיניה ולא מקצתיה! וכי מה שייך שאמחל אחרי כל מה שעשיתם לי?! הרי הרגתם אותי ממש! הרי בגללכם כל העיר ריכלה עלי וחרצה את דיני כנוכל ושקרן! הרי פרנסתי נהרסה ומשפחתי הפכה לאומללה. אדרבה, אולי תגידו לי אתם, מדוע שאמחל לכם?

ועבודתי, אז רחוקה היא ממני, ועל כן יידע שהוא חוק ואין להרהר אחריה.

הרה"ק רבי שלמה מזוויהל זיע"א היה אומר: מפני מה נהוג לכתוב בנוסח ה'תנאים' על שני המחותנים: 'העומד מצד בנו החתן' וה'עומד מצד בתו הכלה', כי באמת המחותן העיקרי הוא אבינו שבשמים, והמחותנים צריכים לחוש ולהאמין שהם רק כעומדים מן הצד ועליהם לבטוח בהשי"ת שאכן הכל הוא מהשמים ונאמן הוא למלא משאלות לבם לטובה ובנקל.

וכך כתב הרה"ק ה'פנים יפות' זיע"א (במדבר יא ד) אודות מה שאמרו חז"ל (סוטה ב.) קשה לזווגם כקריעת ים סוף, למה לא אמרו 'כקריעת ירדן', מפני שבים היה הקריעה קשה משני צדדים, שנאמר (שמות יד כט) 'המים להם חומה מימינם ומשמאלם', משא"כ בירדן שלא היה אלא מצד אחד, דכתיב (יהושע ג יג) 'ויעמדו נד אחד'. וכן בזיווג קשה משני צדדים.

עוד כתב שם: ויש לפרש עוד מפני שאמרו חז"ל (שמו"ר כא ו) 'וישב הים לאיתנו' לתנאי הראשון ואעפ"י שהיה לו תנאי לא נבקע מעצמו, שהרי כתיב 'הים את מטח על הים', ואח"כ כתיב 'ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה', ואח"כ כתיב 'ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בוקר לאיתנו', וכן הוא בזיווג אף דכתיב מה' אשה לאיש ואחז"ל (סוטה ב.) שמכריזין קודם לידתו בת פלוני לפלוני, ואז עיקר קושי הזיווג הוא קודם החופה כמו שאמרו חז"ל (שבת קל.) דלית כתובה דלא רמי בה תגרא, והיינו בשעת כתיבת כתובה קודם החופה אף שדרך לכתוב תנאים ראשונים בשעת שידוכן אעפ"כ רמי בו תגרא בשעת כתיבת הכתובה, והיינו דאמר כקריעת ים סוף דאף שהיה עמו תנאי בשעת הבריאה, אפ"ה הוצרך לרוח קדים עזה עד שנבקע.

שהוא רמז על הנישואין וכמו שנאמר (בראשית ב ג): 'וַיֹּאמֶר הָאֱדָם זֹאת הַפֶּעַם עֵצָם מֵעֵצִים וּבָשָׂר מִבָּשָׂר לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִשׁ לִקְחָה זֹאת', ובא הכתוב ללמדנו שמאת ה' הייתה כל עניין הנישואין הקרוי זאת, למרות שהיא מופלאה בעינינו, כי הקב"ה הוא המזווג זיווגים בהשגחה פרטית מופלאה ביותר. וזהו שהודיענו הכתוב כאן, שיש לידע כי עניין הקרוי 'זאת' הוא בבחינת חוקה חקתי ואין רשות להרהר אחריה, והרי בנישואין נאמר 'זאת', שכן הקב"ה הוא המסובב באופנים נעלים ונשגבים עד ששידוך פלוני יוצא מהכוח אל הפועל.

וכך כתב בספר 'אמרי ישראל' (מונקאטש תרצ"ט. פרשת חוקת, לנישואין): כי המאמין בה' צריך לומר בכל דבר ודבר אשר צוה ה' שהכל הוא מן השמים. כמו שאנו רואים בזיווגים שהם מה' אשר הכל מודים בו, כן הוא בכל העניינים. והאשה נקראת זאת, כמו שנאמר 'זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה', וזהו שאמרו שעניין הזיווג הוא מה' כמו שמצינו בתורה ובנביאים ובכתובים והוא 'חוקת התורה', וזו היא יסוד לכל התורה, שנאמר 'אשר צוה ה' ועל כן לא יתן עיניו במזמון וכדומה, ולא יתהלל לומר שהיה אפשר לו לקבל אשה אחרת אלא יהיה בעיניו כאילו לא היה בכל הארץ אשה אחרת רק אשתו לבדו. וישמח עמה כמו שמצינו ב'אדם וחוה' שלא היה אז בעולם אשה אחרת, כמו שאנו אומרים 'שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצריך בגן עדן מקדם' שלא היה אז אשה אחרת ורק לו לבדה נבראה. כן יחשוב האדם בזיווגו וישמח עמה לכבוד השם יתברך וידע שכך נגזר לו מה'. אמנם אם אומר בלבבו שאין הזיווג מן השמים רק הוא בחר לו לעצמו אז הוא כנגדו, וזהו שאמרו: 'זאת חוקת' ודרשו במדרש 'אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני', שאם אני אומר אחכמה שהיא חכמתי

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה > רונית בת ינינה יעל < בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מאריבת אתר צילומים

מקום גנותו של הרה"ק רבי מנחם מנדל שניאורסון זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים -
 מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך